

Β'. ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΔΟΣΙΣ ΤΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΤΗΣ ΑΝΩΤΑΤΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ

Η ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΚΗ ΣΥΝΔΙΑΣΚΕΨΙΣ ΤΟΥ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ, 25 ΙΟΥΛΙΟΥ – 2 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1959

Σύμφωνα με πρόγραμμα

Α Β Ζ

ΑΘΗΝΑΙ – ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟΝ ΕΤΟΣ 1959–1960

Α. Β. Σ. ΠΕΙΡΑΙΩΣ	
ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ	4495
ΑΠΟΓΡΑΦΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ	

ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΚΗ ΣΥΝΔΙΑΣΚΕΨΙΣ
ΤΟΥ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ

(Θεσσαλονίκη, 25 Ιουλίου - 2 Αυγούστου 1959)

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ἀπὸ 25/7 μέχρι 2/8/1959 ἐγένετο ἐν Θεσσαλονίκῃ, ὑπὸ τὴν αἰγίδα τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν, διεθνῆς Συνδιάσκεψις, ὀργανωθεῖσα ὑπὸ τοῦ Κοινωνιολογικοῦ τμήματος αὐτοῦ καὶ ἔχουσα ὡς θέμα «τὴν χριστιανικὴν εὐθύνην ἔναντι τῶν ραχδαίων κοινωνικῶν μεταβολῶν», ἰδίᾳ τῶν λεγομένων ὑπαναπτύκτων χωρῶν. Εἰς τὴν Συνδιάσκεψιν ταύτην, ἣ ὁποία συνήλθεν εἰς τοὺς εὐρεῖς χώρους τοῦ Ἀμερικανικοῦ Κολλεγίου Θεσσαλονίκης καὶ εἰς τὴν διοργάνωσιν τῆς ὁποίας μετέσχεν ἀπὸ ἑλληνικῆς πλευρᾶς ὁ «Χριστιανικὸς Κοινωνικὸς Κύκλος», ἔλαβον μέρος περὶ τὰ 150 μέλη, προερχόμενα ἀπὸ 34 χώρας ἐξ ἀπασῶν τῶν ἡπείρων, μεταξὺ τῶν ὁποίων περὶ τοὺς 50 θεολόγοι καὶ 100 κοινωνιολόγοι, οἰκονομολόγοι, πολιτικοὶ κ.λ.π. Τῆς Συνδιασκέψεως προῆδρευσεν ὁ διαπρεπὴς Ὀλλανδὸς οἰκονομολόγος καὶ κοινωνιολόγος κ. Egbert de Vries, διευθυντὴς τοῦ ἐν Χάγη Διεθνοῦς Κοινωνιολογικοῦ Ἰνστιτούτου. Ἡ πανηγυρικὴ ἐναρκτήριος συνεδρία ἐγένετο ἐν τῇ αἰθούσῃ τῶν τελετῶν τοῦ Πανεπιστημίου, καθ' ἣν ἐχαιρέτησε τοὺς συνέδρους, ἐξ ἑλληνικῆς πλευρᾶς, ὁ σεβ. Μητροπολίτης Θεσσαλονίκης κ. Παντελεήμων, ὁ ἀντιπρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως κ. Π. Κανελλόπουλος, ὁ δήμαρχος κ. Παπαηλιάκης, ὁ πρῶτανις τοῦ Πανεπιστημίου κ. Τσουτσουλόπουλος καὶ ὁ κ. Π. Μπρατσιώτης. Κύριοι ὁμιληταὶ ἦσαν ὁ βουλευτὴς Ἡλείας κ. Στέφ. Στεφανόπουλος, πρῶτην ἀντιπρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως, καὶ οἱ καθηγηταὶ τῆς Χριστιανικῆς Κοινωνιολογίας κ.κ. Wendland (γερμανὸς), Bennett (ἀμερικανὸς) καὶ οἱ οἰκονομολόγοι κ.κ. Munby (ἐξ Ὁξφόρδης) καὶ Busia (ἐκ Γκάνας). Τὴν ἑλληνικὴν ἐπιστήμην ἐξεπροσώπησαν οἱ καθηγηταὶ τῆς Θεολογίας κ.κ. Π. Μπρατσιώτης, Γ. Ἰωαννίδης, Β. Ἐξάρχος, Μ. Σιώτης, Ἰ. Καλογήρου, Π. Χρήστου, ὁ καθηγητὴς τῆς Νομικῆς Σχολῆς Θεσσαλονίκης κ. Χαράλ. Φραγκίστας, ὁ καθηγητὴς τοῦ Ε.Μ.Π. καὶ τῆς Α.Β.Σ. κ. Σ. Ἀγαπητίδης, ὁ οἰκονομολόγος κ. Ρ. Σαραντίδης καὶ ὁ κοινωνιολόγος κ. Γ. Καθβαδίας.

Ἐπειδὴ ἡ Α.Μ. ἡ Βασίλισσα Φρειδερίκη εἶχε δεῖξει ζωηρὸν ἐνδιαφέρον διὰ τὴν Συνδιάσκεψιν ταύτην, ἀπεστάλη πρὸς αὐτὴν ἐγκάρδιον εὐχαριστήριον καὶ συγχαρητήριον τηλεγράφημα ἐκ μέρους τῆς δλομελείας τῆς Συνδιασκέψεως διὰ τὴν κοινωνικὴν τῆς δράσιν.

Παρατίθενται αἱ γενόμεναι προσφωνήσεις ἐκ μέρους τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Θεσσαλονίκης, τοῦ Ἀντιπροέδρου τῆς Κυβερνήσεως κ. Π. Κανελλοπούλου καὶ τοῦ Καθηγητοῦ κ. Π. Μπρατσιώτου, ἡδὴ προέδρου τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν, ὁ λόγος τοῦ κ. Στ. Στεφανοπούλου, ὡς καὶ ἀναλυτικὴ ἔκθεσις τοῦ κ. Μάρκου Σιώτου, Καθηγητοῦ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, ἐπὶ τῶν ἐργασιῶν τοῦ Συνεδρίου.

ΧΑΙΡΕΤΙΣΤΗΡΙΟΣ ΠΡΟΣΦΩΝΗΣΙΣ
ΤΟΥ ΣΕΒ. ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ
Κου ΠΑΝΤΕΛΗΜΟΝΟΣ

Μετά μεγάλης χαράς ή Ἐκκλησία τῆς Θεσσαλονίκης ὑποδέχεται καί χαιρετίζει τήν Ἐπιτροπήν τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν, ἡ ὁποία συνέρχεται εἰς τήν ἱστορικὴν πόλιν τῆς Θεσσαλονίκης, ἵνα μελετήσῃ θέματα ἀφορῶντα εἰς τήν κοινὴν Χριστιανικὴν εὐθύνην ἔναντι χωρῶν, εἰς τὰς ὁποίας λαμβάνουν χώραν ταχέαι κοινωνικαὶ ἀλλοιώσεις.

Ὁ σύγχρονος κόσμος, πλήρης ἀπὸ ραγδαίας ἐξελίξεις καί ἀλλαγάς, ὀφειλομένης, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, εἰς τὰς προόδους τῆς ἐπιστήμης καί τῆς γνώσεως καί ἀπερροφημένος ὑπὲρ τὸ δέον ὑπ' αὐτῶν, δὲν διακρίνει ὅσον πρέπει τὴν ὕλην ἀπὸ τοῦ πνεύματος. Ἐπηρεασμένος δὲ ἐκ τῶν ἐν τῇ ὕλικῃ πεδίῳ ἐπιτυχιῶν του, παρῶ τὸ ἀσύγκριτον τῆς ἀξίας τοῦ πνεύματος, ἀντιστρέφει, δυστυχῶς, ἐν πολλοῖς, τὰ πράγματα, ὑπερτιμῶν τὴν ἀξίαν τῆς ὕλης, καί παραμελεῖ, ἐπὶ μεγίστη αὐτοῦ ζημίᾳ, τὸ καθήκον τῆς ἀκριβοῦς ἐκτιμήσεως τῆς σημασίας, τὴν ὁποίαν ἔχει, καί δι' αὐτὴν ἀκόμη τὴν ὕλην, ἡ ἀξία τοῦ πνεύματος, ἐκείνο δηλαδή, ὅπερ αὐτὸς ὁ Σωτὴρ διετύπωσε, διακηρύξας, ὅτι: «τὸ πνευμά ἐστι τὸ ζωοποιοῦν, ἡ σὰρξ οὐκ ὠφελεῖ οὐδέν» (Ἰωάν. 6, 63).

Συνέπεια τούτου εἶναι τὰ πολλὰ προβλήματα, τὰ ὁποία συνέχουν τὸν κόσμον, ἡ κρατοῦσα εἰς τὴν ζωὴν τῆς ἀνθρωπότητος ἀντινομία, παρὰ τὴν ἀφθονίαν τῶν ὕλικῶν ἀγαθῶν καί τὰς εὐεργετικὰς διὰ τὴν ἀνθρωπότητα προόδους, καί ἡ πολυειδὴς κρίσις, ἡ ὁποία μαστίζει καί ἐπαπειλεῖ τὸν κόσμον, φυγαδεύουσα ἀπὸ τὴν συνείδησιν αὐτοῦ τὴν πραγματικὴν εὐδαιμονίαν. Εἰκόνα τούτων χαρακτηριστικὴν δίδει αὐτὸς ὁ Κύριος διὰ τῶν φράσεων «ἀκαταστασίαι...» καί «... συνοχὴ Ἐθνῶν ἐν ἀπορίᾳ... ἀποψυχόντων ἀνθρώπων ἀπὸ φόβου καί προσδοκίας τῶν ἐπερχομένων τῇ οἰκουμένῃ» (Λουκᾶ 21,9 καί 25-26).

Τούτου ἕνεκα, καί αἱ σημεϊούμεναι σήμερον, εἰς πολλὰς χώρας, ταχέαι κοινωνικαὶ ἀλλοιώσεις, αἱ ὀφειλόμεναι εἰς τὰς ἐκ τῶν προόδων τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου ἐπιδράσεις, δὲν εἶναι ἀμιγεῖς τῶν ἀνωτέρω ἐπιζημιῶν στοιχείων καί φέρουσιν ἐντὸς αὐτῶν τὰ γνωστὰ σπέρματα, τὰ ὁποία μολύνουν τὸν ἀληθῆ καί ὑγιᾶ πολιτισμόν, καί φυγαδεύουν τὴν ἀληθῆ εὐδαιμονίαν, ὑπὲρ τῆς ὁποίας, ἀκόμη καί σήμερον, πολλαὶ χώραί διεξάγουν ἀγῶνας μακροῦς καί σκληροῦς καί ὑφίστανται θυσίας πολλὰς καί μεγάλας.

Οἰκοθεν νοεῖται, ὅτι ὁ Χριστιανισμός, ὡς θρησκεία ζωῆς, κατὰ τὸν ὅρισμόν τοῦ Σωτῆρος, εἰπόντος «ἐγὼ εἰμι ἡ ζωὴ, ἐγὼ ἦλθον, ἵνα ζωὴν ἔχωσι», δὲν δύνα-

ται να ἀδιαφορήσῃ πρὸς τὰς τοιαύτας μεταβολὰς καὶ νὰ θεωρήσῃ ἑαυτὸν ἀπηλλαγμένον τῆς ὑποχρεώσεως, ὅπως προσφέρει ὅ,τι ἔχει συντελεστικὸν τῆς θεμελιώσεως τῶν μεταβολῶν τούτων ἐπὶ θεμελίων καὶ βάσεων ἀρραγῶν, ἀπηλλαγμένων τῶν γνωστῶν φθοροποιῶν σπερμάτων καὶ πεπλουτισμένων διὰ τῶν ἀγαθῶν ἐκείνων στοιχείων, τὰ ὅποια προσπορίζουν καὶ ἐξασφαλίζουν εὐδαιμονίαν ἀληθῆ.

Εἶναι, κατὰ ταῦτα, ὀρθὴ καὶ ἀξιέπαινος ἡ ὑπὸ τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν συναίσθησις τῆς ἀνάγκης, ὅπως ὁ Χριστιανισμὸς καὶ ὁ χριστιανικὸς κόσμος, εἰδικώτερον, λάβῃ θέσιν κατὰ τὰς ἀλλαγὰς αὐτάς. Εἶναι δὲ προσφυῆς λίαν καὶ ἡ ἀπόφασις τοῦ Συμβουλίου, ὅπως, δι' εἰδικῶν συνεδρίων καὶ ἐμπειριστατικῶν μελετῶν, κατανοηθῇ ἡ εὐθύνη τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου, ἐν τῷ μεγάλῳ ζητήματι, καὶ καθορισθῶσι τὸ δυνατόν καὶ τὰ μέσα, ὡς καὶ οἱ τρόποι τῆς χριστιανικῆς συνδρομῆς πρὸς τὰς χώρας, αἱ ὅποια, διὰ τοὺς ἀνωτέρω ἐκτεθέντας λόγους, ἐπιδιώκουν μὲ ρυθμὸν ταχὺν καὶ ἐπιτυχάνουν ριζικὰς καὶ οὐσιώδεις κοινωνικὰς ἀλλαγὰς.

Ἡ πείρα τοῦ παρελθόντος, ἡ γλυκεία καὶ πικρά, ἐκ τῆς ἀκριτοῦδε ζωῆς τῶν χριστιανικῶν λαῶν, ἔχει νὰ δώσῃ εἰς τὸ Συνέδριον πλοῦσιον καὶ πολύτιμον ὕλικόν διὰ τὴν κατάστρωσιν τοῦ σχεδίου, ὅπερ ἐνδείκνυται εἰς λυσιτελεῖ συνδρομὴν τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου καὶ τῶν Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν πρὸς τὰς διαληφθεῖσας χώρας.

Ἡ δὲ ἐν Θεῷ ἰσότης πάντων τῶν ἀνθρώπων, τὸ καθολικόν, διὰ πάντα ἄνθρωπον, δικαίωμα τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς συνειδήσεως, τὸ καθήκον τοῦ σεβασμοῦ παντὸς ἀνθρώπου, ὡς εἰκόνας τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς ἐκτιμήσεως τῆς ἀξίας τῆς ἀνθρωπίνης προσωπικότητος, ἀσκέτως φυλῆς καὶ φύλου καὶ χρώματος καὶ καταγωγῆς καὶ πάσης ἄλλης τοιαύτης διακρίσεως, ἡ ὑπὸ πάντων πρὸς πάντας ὀφειλομένη δικαιοσύνη καὶ ἀγάπη, καθ' ἣν ἕκτασιν καὶ καθ' ὃ μέτρον δρίζει καὶ ἀπαιτεῖ αὐτὴν ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, ὁ εἰπὼν «ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτὸν» (Λουκᾶ 10,27) καὶ «καθὼς θέλετε, ἵνα ποιῶσιν ὑμῖν οἱ ἄνθρωποι, καὶ ὑμεῖς ποιεῖτε αὐτοῖς ὁμοίως» (Λουκᾶ 6,31) καὶ τέλος, ἡ ἀναγνώρισις τῆς εἰρήνης ὡς καθολικῆς δωρεᾶς τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν ἄνθρωπον, πάντα ἄνθρωπον, ἵνα περιορισθῶμεν μόνον εἰς αὐτά, ὡς κυρίους συντελεστάς κοινωνίας ἀνθρώπων ἀληθῶς εὐδαιμονούντων, εἶναι πλαίσια ἀσφαλῆ, ὅπως κινηθῇ τὸ Συνέδριον διὰ τὴν κατάστρωσιν τοῦ σχεδίου τῆς εἰς τὰς κοινωνικῶς μεταβαλλομένας χώρας χριστιανικῆς προσφορᾶς.

Ἐχομεν τὴν πεποιθήσιν, ὅτι τὸ Συνέδριον θὰ ἀνταποκριθῇ ἐπαρκῶς εἰς τὰς ἀγαθὰς προσδοκίας τῶν ἐκλεκτῶν φίλων, οἱ ὅποιοι ἐμόχθησαν διὰ τὴν συγκρότησιν αὐτοῦ. Καὶ εἴμεθα λίαν εὐτυχεῖς, ὅτι ἡ Θεσσαλονίκη, ἡ πόλις τοῦ Ἁγίου Ἀποστόλου Παύλου, τοῦ Ἁγίου Μεγαλομάρτυρος Δημητρίου καὶ τῆς λοιπῆς πλειάδος τῶν Θεσσαλονικέων χριστιανῶν Ἁγίων, φιλοξενεῖ ὡς μέλη τοῦ Συνεδρίου προσωπικότητας διακεκριμένας καὶ ἐκλεκτάς, αἱ ὅποια, διὰ τῆς ἀνεγνωρισμένης πνευματικῆς αὐτῶν ἀξίας καὶ ἰκανότητος, πολλὴν καὶ πολύτιμον θὰ παράσχωσι τὴν συμβολὴν αὐτῶν, εἰς πλήρη ἐπιτυχίαν τοῦ Συνεδρίου.

Χαιρετίζομεν μετὰ χαρᾶς καὶ ἀγάπης τοὺς φίλους συνέδρους. Διαβεβαιούμεν αὐτούς, ὅτι ἡ Θεσσαλονίκη ἐκτιμᾷ δεόντως τὴν τιμὴν, ἡ ὅποια προσγίνεται εἰς

αὐτὴν διὰ τῆς ἐν αὐτῇ συγκλήσεως τοῦ Συνεδρίου. Καὶ συγκινούμεθα βαθύτατα, ὅτι ὁ ἰδρυτὴς καὶ πρῶτος Ἐπίσκοπος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Θεσσαλονίκης, ἅγιος Ἀπόστολος Παῦλος, ἔχει γὰρ θέσῃ εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ Συνεδρίου, ἐκ τῆς γραπτῆς διδασκαλίας του καὶ δὴ τῶν δύο πρὸς Θεσσαλονικεῖς ἐπιστολῶν του, ἀρχὰς καὶ ἀξιιώματα ἀρίστης ἐν πᾶσι καὶ θεαρέστου κοινωνικῆς ὀργανώσεως καὶ τάξεως καὶ εὐρυθμίας καὶ καλῆς καταστάσεως.

Ταῦτα δὲ πάντα, οὐχὶ κατὰ διδασκαλίας καὶ ἐντάλματα ἀνθρώπων, ἀτινα, ὡς εἶναι φυσικόν, ἔχουσιν ἐλλείψεις καὶ ἀτελείας μὴ ἀπηλλαγμένας πλανῶν καὶ δυναμένων, διὰ τοῦτο, γὰρ φυγαδεύσωσιν ἀπὸ τὴν ζωὴν τῶν ἀνθρώπων τὴν εὐδαιμονίαν, τὴν ἀληθῆ καὶ πραγματικὴν. Ἀλλὰ κατὰ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, ὁ ὁποῖος εἶναι Θεὸς τῆς ἀγάπης καὶ τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς εἰρήνης· ὁ ὁποῖος θέλει πάντα σωθῆναι· καὶ ὁ ὁποῖος οὕτως ἠγάπησε πάντα ἄνθρωπον καὶ τὸν κόσμον, ὥστε τὸν Υἱὸν Αὐτοῦ τὸν μονογενῆ ἔδωκεν, ἵνα φωτίζη Οὗτος, ὡς φῶς ἀληθινόν, πάντα ἄνθρωπον ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον καὶ ἵνα δι' Αὐτοῦ οἱ ἄνθρωποι πάντες, ὡς ἀδελφοὶ ὑπὸ κοινὸν ἐν οὐρανοῖς πατέρα, ὡς μία ποίμνη ὑπὸ ἓνα ποιμένα, «ζωὴν ἔχωσι καὶ περισσὸν ἔχωσι» (Ἰωάν. 10, 10).

ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ ΤΟΥ κ. Π. ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΥ

Ἀκαδημαϊκοῦ, Ἀντιπροέδρου τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως

Ὡς εὖ παρέστητε. Ἐξ ὀνόματος τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, σὰς ἀπευθύ-
νω τὰς ἄπλᾶς ταύτας λέξεις, αἱ ὁποῖαι ἐκφράζουν τὸ βαθύτερον νόημα τῆς γῆς
αὐτῆς. Ἡ Ἑλλὰς ὑπῆρξεν ἀνέκαθεν ἡ χώρα τῆς φιλοξενίας κατ' ἐξοχὴν. Ἡ
Ἑλληνικὴ γλῶσσα ὑπεδέχθη καὶ παρέλαβε πρώτη τοὺς λόγους τοῦ Ἰησοῦ Χρι-
στοῦ. Καὶ ἡ Ἑλληνικὴ σκέψις παρέσχε προθύμως τὴν κλασσικὴν μορφήν της εἰς
τὴν Χριστιανικὴν ἀλήθειαν.

Ἡ πόλις αὐτῆ, ἡ Θεσσαλονίκη, ἐφιλοξένησε τὸν Ἀπόστολον Παῦλον. Πρὸς
τοὺς Θεσσαλονικεῖς ἀπηύθυνεν ὁ μέγας ὀργανωτὴς τῆς Ἐκκλησίας τοὺς λόγους, οἱ
ὁποῖοι ἐθεμελίωσαν τὴν σχέσιν τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸν θάνατον καὶ τὴν ἀληθῆ
ζωήν. Εἰς τὴν πόλιν αὐτὴν ἡμάρτησε βαρύτερα ὁ Μέγας Θεοδόσιος, δεχθεὶς μετὰ
ταῦτα μὲ θαθεῖαν συντριβὴν τὴν τιμωρίαν, τὴν ὁποίαν ἐπέβαλεν εἰς αὐτὸν εἰς τὸ
Μεδιόλανον ὁ ὑπέροχος Ἐπίσκοπος Ἀμβρόσιος. Κατὰ τοὺς μέσους αἰῶνας ὑπῆρ-
ξεν ἡ Θεσσαλονίκη ἐν ἐκ τῶν μεγάλων κέντρων χριστιανικῆς δράσεως, σκέψεως
καὶ τέχνης. Ἐδῶ ἠκούσθη ὁ λόγος σοφῶν ἱεραρχῶν, ὡς ὁ Εὐστάθιος καὶ ὁ Γρηγό-
ριος ὁ Παλαμᾶς. Καὶ ἐδῶ, ἐν Θεσσαλονίκη, ἐπεχειρήθη, περὶ τὰ μέσα τοῦ ΙΔ'
αἰῶνος, ἡ διὰ τῆς βίας ἐπιβολὴ τῆς κοινωνικῆς δικαιοσύνης, ἡ ὁποία, ὡς ἀπεδεί-
χθη διὰ τοῦ φοβεροῦ κινήματος τῶν Ζηλωτῶν, ὀδηγεῖ — διότι ἡ βία δὲν εἶναι ποτὲ
πηγὴ ἀγαθοῦ — εἰς τὴν χυδαιότεραν τῶν τυραννιῶν. Ἐχει μεγάλην συμβολικὴν
σημασίαν τὸ γεγονός, ὅτι ἡ διάσκεψις, τὴν ὁποίαν τὸ Παγκόσμιον Συνέδριον τῶν
Ἐκκλησιῶν ἀπεφάσισε νὰ ἀφιερῶσιν εἰς τὴν χριστιανικὴν κοινωνικὴν δρᾶσιν,
πραγματοποιεῖται εἰς τὴν πόλιν αὐτὴν.

Ἡ χριστιανικὴ πίστις εἶναι δρᾶσις, εἶναι πράξις. Εἶναι πολὺ δύσκολον νὰ
εἶναι τις Χριστιανός. Ποῖοι καὶ πόσοι εἰς τὰς Χριστιανικὰς Ἐκκλησίας — λυποῦ-
μαι, διότι εἶμαι ἠναγκασμένος νὰ χρησιμοποιοῦ τὴν λέξιν «Ἐκκλησία» εἰς τὸν
πληθυντικόν — εἶναι ἀληθεῖς Χριστιανοί; Ὅσοι ὁμολογοῦν, ὅτι δὲν εἶναι ἀκό-
μη, ἀλλὰ προσπαθοῦν νὰ γίνουν Χριστιανοί, εἶναι εἰλικρινέστεροι ἐκείνων, οἱ
ὁποῖοι ἰσχυρίζονται ὅτι εἶναι.

Ὁ Χριστιανός δὲν εἶναι ἐκ τοῦ κόσμου καὶ ὁμῶς ὀφείλει,
ἂν καὶ δὲν εἶναι ἐκ τοῦ κόσμου, νὰ δράσῃ ὡς ἀπόστολος τοῦ Χριστοῦ εἰς τὸν
κόσμον.

ΠΡΟΣΦΩΝΗΣΙΣ ΤΟΥ Κ. ΠΑΝ. ΜΠΡΑΤΣΙΩΤΟΥ

Ἀκαδημαϊκοῦ καὶ Κοσμητοροῦ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπ. Ἀθηνῶν

«Πιστεύω, ὅτι διερμηνεύω τὰ αἰσθήματα τοῦ Ἑλληνικοῦ θεολογικοῦ κόσμου ἐκφράζων τὴν χαρὰν μου διὰ τὴν σύγκλησιν ἑνὸς διεθνoῦς χριστιανοκοινωνικοῦ Συνεδρίου, συνερχομένου εἰς τὴν πρωτεύουσαν τῆς Βορείου Ἑλλάδος ὑπὸ τὴν αἰγίδα τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν, εἰς μίαν Ἐκκλησίαν, τὴν ὁποίαν ἱδρυσεν ὁ Ἀπόστολος τῶν ἔθνῶν, τὴν ὁποίαν ἐπότισε καὶ ἐστερέωσε διὰ τοῦ αἵματος τοῦ ὁ μεγαλομάρτυς ἅγιος Δημήτριος καὶ ἐποίμανεν εὐκλεῶς μεγάλαι ἐκκλησιαστικαὶ προσωπικότητες, ἐν αἷς καὶ οἱ ἀρχιεπίσκοποι Εὐστάθιος, Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς καὶ Συμεὼν. Ἡ χαρὰ δὲ ἡμῶν γίνεται μεγαλυτέρα, ὅταν λάβωμεν πρὸ ὀφθαλμῶν τὴν σπουδαιότητα τοῦ θέματος τοῦ Συνεδρίου, τὴν σύνθεσιν αὐτοῦ, συγκειμένου ἐκ χριστιανῶν ἀντιπροσώπων τῶν κυριωτέρων φυλῶν τῆς ἀνθρωπότητος, καὶ τὸ εὐθετον τοῦ τόπου τοῦ Συνεδρίου τούτου. Τὸ θέμα τοῦ Συνεδρίου ἐνδιαφέρει τὸν ἑλληνικὸν λαὸν ὄχι μόνον καθ' ἑαυτὸν, ἀλλὰ καὶ ὡς μέλος τῆς μεγάλης οἰκογενείας τῶν ἔθνῶν τῆς γῆς καὶ ἰδιαίτερος τῆς Χριστιανωσύνης. Καὶ ὁ λαὸς οὗτος, φορεὺς σπουδαιότητος πολιτισμοῦ, τοῦ ἑλληνοχριστιανικοῦ, παραμένει οὐχ ἥττον ἀπὸ τῆς ἐλευθερώσεως αὐτοῦ ἀνοικτὸς εἰς τὸν δυτικὸν τεχνικὸν πολιτισμὸν, συμμεριζόμενος πάντα τὰ πλεονεκτήματα καὶ μειονεκτήματα αὐτοῦ. Ὁ ἑλληνικὸς λαὸς δὲν ἐνδιαφέρεται μόνον διὰ τὴν ἰδικήν του ἐλευθερίαν, κοινωνικὴν δικαιοσύνην καὶ εὐημερίαν, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν τύχην ἀπάντων τῶν λαῶν, εἰς τὴν οἰκογένειαν τῶν ὁποίων ἀνήκει. Ἐνδιαφέρεται δὲ ὁ λαὸς οὗτος διὰ τὰ σπουδαῖα ταῦτα ἀγαθὰ τοσοῦτο μάλλον, καθ' ὅσον ἔχει καὶ ὁ ἴδιος πικρὰν πείραν ἐκ τῆς προσγενομένης εἰς αὐτὸν κατὰ καιροὺς ἀδικίας. Τὴν σημασίαν τῶν πολυτίμων ἀγαθῶν τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς κοινωνικῆς δικαιοσύνης εἶναι εὐνόητον, ὅτι θὰ αἰσθάνεται θαύματα ὁ λαός, ὅστις ἀντλεῖ ἀπὸ σπουδαίαν παράδοσιν, τὴν ἑλληνικὴν καὶ τὴν χριστιανικὴν, καὶ ἔχει θαθεῖαν συνείδησιν τῆς ἀξίας τῆς ἀνθρωπίνης προσωπικότητος καὶ τῆς ἐλευθερίας. Καὶ δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία, ὅτι ἡ συνειδητοποίησις τῶν μεγάλων τούτων ἀξιών, ὁμοῦ μετὰ τῆς χριστιανικῆς πίστεως καὶ τῆς χριστιανικῆς ἀγάπης, ἀποτελοῦν τὴν ἀπαραίτητον προϋπόθεσιν διὰ τὴν ἐπιτυχῆ ἀντιμετώπισιν τῶν συνεπειῶν ὄχι μόνον τῆς κοινωνικῆς ἀδικίας, ἀλλὰ καὶ ὄλων τῶν κακῶν τῆς ραγδαίας κοινωνικῆς ἐξελίξεως καὶ τῆς σχετικῆς ἀναταραχῆς.

Εἶπομεν, ὅτι ἡ χαρὰ ἡμῶν αὐξάνει λαμβανομένου ὑπ' ὄψιν καὶ τοῦ τόπου,

ὅστις προετιμήθη, ἵνα χρησιμεύσῃ διὰ τὴν σύγκλησιν τοῦ παρόντος Συνεδρίου. Εἶναι ἡ πόλις, πρὸς τοὺς κατοίκους τῆς ὁποίας ἀπηύθυνεν ὁ ἀπόστολος Παῦλος τὰς ἀρχαιοτέρας ἐπιστολάς του μὲ τὸ σπουδαῖον κοινωνικὸν των περιεχόμενον. Εἰς τὴν Α' πρὸς Θεσσαλονικεῖς ἐπιστολὴν τονίζει ἰδιαίτερος τὴν φιλαδελφίαν. «Περὶ δὲ τῆς φιλαδελφίας οὐ χρεῖαν ἔχετε γράφειν ὑμῖν, αὐτοὶ γὰρ ὑμεῖς θεοδίδακτοὶ ἐστέ» (4,9). Ἐν δὲ τῇ Β' πρὸς Θεσσαλονικεῖς ἐπιστολῇ διακηρύσσεται ἡ βαρυσήμαντος κοινωνικὴ ἐντολὴ «Εἰ τις οὐ θέλει ἐργάζεσθαι, μηδὲ ἐσθιέτω» (3,10). Περαιτέρω, τόπος τοῦ Συνεδρίου ἡμῶν εἶναι ἡ πόλις τοῦ ἀρχιεπισκόπου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ, τοῦ ΙΔ' αἰῶνος, ἐκ τῶν σπουδαιότερων μορφῶν τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ὡς εἴπομεν, ἀνδρὸς συνδυάζοντος ἰσχυρὰν ἀγάπην καὶ πρὸς τὸν πλησίον μετὰ ἐντόνου ἀσκητικοῦ μυστικισμοῦ. Εἰς αὐτὸν δὲ ὀφείλομεν, πρὸς τοῖς ἄλλοις, καὶ τὸ βαθύ λόγιον «ἐπὶ τῆς ἀγάπης στηρίζεται ἡ χάρις τοῦ Παναγίου Πνεύματος, ἧς τὸ φῶς σβέννυται σὺν τῇ ἀποψύξει τῆς ἀγάπης:». Εἶναι αὕτη ἡ πόλις, τῆς ὁποίας ὁ λαὸς, ὡς καὶ ὅλος ὁ πολυπαθὴς πληθυσμὸς τῆς Βορείου Ἑλλάδος, μόλις πρὸ 47 ἐτῶν ἀνέκτησε τὴν ἐλευθερίαν του, ἀλλ' ἔκτοτε τόσον αὐτός, ὅσον καὶ ὅλος ὁ ἑλληνικὸς λαὸς ἔχει πολὺ αἷμα χύσει διὰ νὰ διατηρήσῃ τὴν ἐπανειλημμένως ὑπὸ τῶν ἰσχυρῶν τῆς γῆς στραγγαλισθεῖσαν ἐλευθερίαν του. Εἶναι ἐπίσης ἡ πόλις ἐκεῖνη, ἣτις, κειμένη εἰς τὸ σταυροδρόμιον μεταξὺ Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως καὶ ἀποτελοῦσα μέγαν φάρον τοῦ ἑλληνοχριστιανικοῦ πολιτισμοῦ ἐν ὅλῃ τῇ Βαλκανικῇ, εἶναι λίαν εὐθετος, ἵνα ἐκπέμψῃ τὸ φῶς τοῦ κοινωνικοῦ Χριστιανισμοῦ ἐπὶ τῆς χερσονήσου ταύτης καὶ πέραν αὐτῆς πρὸς πᾶσαν κατεύθυνσιν.

Εἶναι ἀληθές, ὅτι τὸ Συνέδριον ἡμῶν δὲν εἶναι ἄλλο τι, κατὰ τὸν μετριοφρονα αὐτοχαρακτηρισμὸν του, παρὰ «Συνέδριον μελέτης», τὸ ὁποῖον οὔτε σκοπεῖ οὔτε εἶναι δυνατὸν νὰ λύσῃ τὰ ἐπὶ τάπητος προβλήματα. Ὅπως δὴποτε ὁμως ἐλπίζομεν, ὅτι τὸ μήνυμά του πρὸς τὸν κόσμον τῆς Ἀνατολῆς καὶ τῆς Δύσεως, τοῦ ἐνὸς καὶ τοῦ ἑτέρου ἡμισφαιρίου, θὰ εἶναι πολύτιμον δι' αὐτόν. Ἀλλὰ καὶ ἄλλο τι ἀγαθὸν ἐὰν μὴ προκύψῃ ἀπὸ τὸ Συνέδριον τοῦτο, καὶ μόνον ἢ ἐπὶ τὸ αὐτὸ συνάντησις ἐν ὀνόματι τοῦ Χριστοῦ ἀνθρώπων ἐξ ὅλων τῶν μερῶν τοῦ κόσμου, λαλοῦντων οἰκοθεν διαφόρους γλώσσας, ἀλλὰ συνεννοουμένων διὰ τῆς γλώσσης τῆς πίστεως, τῆς ἐλπίδος καὶ τῆς ἀγάπης ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, ἐμφορουμένων δὲ ὑπὸ τῆς κοινῆς πεποιθήσεως, ὅτι, ἐξαιρέσει τῆς προσωπικότητος τοῦ Χριστοῦ καὶ τοῦ Εὐαγγελίου αὐτοῦ, δὲν ὑπάρχει ἄλλο μέσον πρὸς παραμέρισιν τῆς κοινωνικῆς ἀδικίας, τῆς ἀβεβαιότητος, τῆς ἀθλιότητος καὶ τῆς ἀγωνίας τοῦ κόσμου, ἐκτὸς τῆς ἀναγνωρίσεως τῆς ἀνυπολόγιστου ἀξίας τῆς ἀνθρωπίνης προσωπικότητος καὶ τῆς ἀγάπης, ταῦτα καὶ μόνον εἶναι, πιστεύομεν, ἱκανὰ νὰ δικαιολογήσουν τὴν σύγκλησιν τῆς Συνδιασκέψεως ταύτης καὶ τοὺς καταβληθέντας κόπους διὰ τὴν πραγματοποίησιν καὶ ἐπιτυχίαν αὐτῆς. Ὁ ἑλληνικὸς λαὸς ὀφείλει χάριτας εἰς τοὺς ὀργανωτὰς τῆς Συνδιασκέψεως ταύτης διὰ τὴν προτίμησιν τῆς περιπέστου πόλεως ταύτης ὡς ἔδρας αὐτῆς καὶ θεωρεῖ ὡς προνόμιόν του νὰ χαιρετίσῃ ἐν αὐτῇ ὡς ξένους του τοὺς ἀξιοτίμους συνέδρους αὐτῆς.

Η ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗ ΕΝΑΝΤΙ ΤΩΝ ΧΩΡΩΝ ΤΩΝ ΡΑΓΔΑΙΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΜΕΤΑΒΟΛΩΝ

ΛΟΓΟΣ ΤΟΥ κ. ΣΤΕΦ. ΣΤΕΦΑΝΟΠΟΥΛΟΥ

Βουλευτοῦ, πρώην Ἀντιπροέδρου τῆς Κυβερνήσεως

Ἐυχαριστοῦμεν τὸ Οἰκουμενικὸν Συμβούλιον τῶν Ἐκκλησιῶν διὰ τὴν ἐκλογὴν τῆς Ἑλλάδος καὶ ἰδιαιτέρως τῆς Θεσσαλονίκης ὡς ἔδρα τῆς παρούσης Διεθνoῦς Διασκέψεως ἐπὶ τῆς εὐθύνῃς τῶν Χριστιανῶν ἐνώπιον τῆς ταχείας κοινωνικῆς μεταβολῆς τῶν νεωτέρων χρόνων.

Ἡ ἐκλογή αὕτη εἶναι πλήρως δικαιολογημένη. Ἡ πόλις τοῦ Ἁγίου Δημητρίου, προπύργιον τῆς πίστεως ἐπὶ μακροῦς αἰῶνας, λόγῳ τῆς θέσεώς της, εἰς τὴν ὁποίαν διασταυροῦνται τὰ ἐμπορικὰ καὶ ἀνθρώπινα ρεύματα μεταξὺ Ἀνατολῆς καὶ Κεντρικῆς Εὐρώπης καὶ λόγῳ τῆς παγκοσμίου ἑλξεως τῶν ἐτησίων τῆς Ἐκθέσεων, διαδραματίζει ρόλον ἀπαράμιλλον εἰς τὴν ἐπικοινωνίαν καὶ τὴν κατανόησιν μεταξὺ τῶν λαῶν. Ἐχει δὲ τὸ πνεῦμα εὐρύ καὶ πρόθυμον διὰ τὴν συζήτησιν τῶν μεγάλων προβλημάτων ποῦ ἐνδιαφέρουν τὴν ἀνθρωπότητα — καὶ τὴν καρδίαν ἀνοικτὴν πρὸς τὰ εὐγενῆ καὶ γενναιόφρονα αἰσθήματα. Ἐλάβομεν τὴν ἀπόδειξιν τούτου κατὰ τὸν τελευταῖον παγκόσμιον πόλεμον, ὅταν ἡ ἐγκληματικὴ μανία τοῦ Ναζισμοῦ ἐξκελύθη κατὰ τῶν Ἑβραϊκῆς καταγωγῆς συμπολιτῶν μας, οἵτινες ἔξω εἰς τὴν πόλιν ταύτην ἐν πλήρει ἰσότητι καὶ ἀδελφωσύνῃ.

Βασικὴ διδασκαλία τοῦ Χριστιανισμοῦ εἶναι ἡ μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων ἀδελφότης, συνέπεια τῆς κοινῆς καταγωγῆς ἐκ τοῦ Θεοῦ. Ὅλα τὰ ἀνθρώπινα ὄντα, ἀνεξαρτήτως φυλῆς, χρώματος ἢ κοινωνικῆς θέσεως, εἶναι ἄξια Ἰσοῦ σεβασμοῦ καὶ τῆς αὐτῆς ἀξιοπρεπείας, ἡ ὁποία ἔχει τὴν πηγὴν τῆς εἰς τὴν ὑπερτάτην ἀξίαν τῆς ἀνθρωπίνης προσωπικότητος.

Ἡ παλαιότερα αὕτη χριστιανικὴ ἀλήθεια ἐπιβεβαιοῦται σήμερον ἀπὸ τὴν νεωτέραν τεχνικὴν. Ἡ νίκη, ἡ ὁποία ἐπετεύχθη ἐπὶ τῶν ἀποστάσεων καὶ τοῦ διαστήματος, χάρις εἰς τὰς ἰλιγγιώδεις προόδους τῆς ἐπιστήμης, προσήγγισε τοὺς λαοὺς καὶ τοὺς ἀνθρώπους. Ὁ κόσμος καθημερινῶς καθίσταται μικρότερος καὶ αἱ ἀνθρώπινοι ἐπαφὰ στενωτέραι. Οἱ λαοὶ καὶ τὰ ἔθνη, ὑπεράνω τῶν συνόρων, αἰσθάνονται ἑαυτοὺς ἐν ἀλληλεξαρτήσῃ καὶ ἀλληλεγγύῃ ἀπὸ τὸ ἓνα ἄκρον τοῦ κόσμου ἕως τὸ ἄλλο. Καὶ ἡ ἀνάγκη μιᾶς ἐνότητος στενωτέρας καὶ μιᾶς ὁργανώσεως μεγαλυτέρας τῆς Διεθνoῦς κοινότητος ἐμφανίζεται ὡς ὁ ἀναπότρεπτος ὁρος τῆς εὐημερίας καὶ τῆς εἰρήνης ἐν τῷ κόσμῳ.

Οἱ Χριστιανοί, ἐνώπιον τῆς ἐξελιξέως ταύτης τῆς πραγματικότητος, πρέπει νὰ αἰσθάνωνται ἐκυτοὺς ὑπερηφάνους, διότι ἡ αἰωνόβιος ἀλήθεια ἐπὶ τῆς ἀνθρωπίνης ἀδελφότητος τῆς θρησκείας των ἐπιθεβαίουται ἀπὸ τὰς τεχνικὰς καὶ οἰκονομικὰς προόδους. Δι' αὐτὸ θὰ πρέπει νὰ ἐργάζωνται ἀνευδότης παρὰ τὰς δυσκολίας καὶ τὰ ἐμπόδια ποὺ δρθώνουν αἱ ἀδυναμίαι, τὰ μίση καὶ οἱ ἔθνη:κοὶ ἐγωῖσμοί, διὰ τὴν συνεργασίαν τῶν λαῶν καὶ τὴν ἐνοποίησιν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους ἐντὸς τῶν κόλπων μιᾶς διεθνοῦς ὀργανώσεως θεμελιουμένης ἐπὶ τῆς ἰσότητος καὶ τῆς εἰρήνης.

Ἐν τούτοις, ἡ ἀπαραίτητος συνεννόησις δὲν φαίνεται ἀκόμη πραγματοποιησῖμος διὰ μίαν τοιαύτην διεθνή ὀργάνωσιν, τόσον ἀναγκαίαν διὰ τὴν ἐξασφάλισιν τῆς εἰρήνης εἰς τὸν κόσμον καὶ διὰ τὴν δημιουργίαν μιᾶς οἰκονομίας συμφώνου πρὸς τὰς ἀνάγκας ὄλων τῶν ἀνθρώπων. Οὐχ ἤττον, δὲν πρέπει νὰ παραμένωμεν μὲ σταυρωμένα χέρια. Πρέπει, ἀντιθέτως, νὰ ἐπιχειρήσωμεν, τουλάχιστον, νὰ ὑπερβῶμεν τὸ στάδιον, εἰς τὸ ὁποῖον σήμερον εὐρισκόμεθα, τὸ στάδιον δηλ. ἐνὸς κοινοῦ κρατῶν καὶ λαῶν ἐνώπιον δύο τεραστίων χωρῶν, αἱ ὁποῖαι πραγματικῶς διαμοιράζονται τὴν κυριαρχίαν ἐπὶ τοῦ κόσμου. Ἐφ' ὅσον θὰ ὑπάρχουν τὰ δύο αὐτὰ ἰσχυρὰ συγκροτήματα καὶ ἀπέναντι ἕνα πλήθος μικρῶν ἔθνῶν, θὰ ὑπάρχουν συμμαχίαι ἢ σύνδεσμοι, θὰ ὑπάρχη ἰσορροπία καὶ ἀνταγωνισμὸς δυνάμεων — οὐδέποτε θμως θὰ ὑπάρξη πραγματικὴ εἰρήνη.

Θὰ πρέπει, λοιπόν, αἱ μικρὰ χῶραι νὰ ἀρχίσουν νὰ ἐπιχειροῦν τὴν συνεργασίαν καὶ τὴν ἔνωσιν. Τὸ περιφερειακὸν πλαίσιον — ἕνα πλαίσιον ὅσον τὸ δυνατὸν εὐρύτερον, ὑπὸ τὸν ὅρον ὅπως ἀνταποκρίνεται πρὸς μίαν πραγματικότητα — φαίνεται ὡς τὸ πλέον πρὸς τοῦτο κατάλληλον. Ἡ Εὐρῶπη ὀφείλει νὰ δῶσῃ τὸ παράδειγμα· αἱ ἄλλαι ἡπειροὶ θὰ ἀκολουθήσουν. Καὶ ὅταν θὰ ὑπάρχουν εἰς τὸν κόσμον 4 ἢ 5 περιφέρειαι, καταλλήλως ὀργανωμέναι, τότε μόνον θὰ ἔχωμεν ἐπαρκῆ οἰκονομικὰ καὶ πολιτικὰ θεμέλια διὰ τὴν συγκρότησιν μιᾶς στερεᾶς διεθνοῦς κοινότητος.

Ὁ κόσμος τείνει πρὸς τὴν ἔνωσιν καὶ τὴν εἰρήνην. Ἐν τούτοις, παραμένει κατατετηγημένος καὶ διηρημένος. Ἡ διαίρεσις κυριαρχεῖ παντοῦ: διαίρεσις μεταξὺ χωρῶν διαφορετικῶν ἰδεολογιῶν — διαίρεσις μεταξὺ πλουσίων καὶ πτωχῶν χωρῶν — διαίρεσις μεταξὺ ἰσχυρῶν καὶ ἀσθενῶν χωρῶν — διαίρεσις, τέλος, μεταξὺ χωρῶν ἐξελιγμένων καὶ χωρῶν καθυστερημένων ἢ ὑπαναπτύκτων.

Ἡ τελευταία αὐτῆ διαίρεσις ἐνδιαφέρει κυρίως τὴν Διάσκεψίν μας.

Ἡ κοινωνία εἰς τὴν ὁποίαν ζῶμεν εὐρίσκεται ἐν πλήρει μεταμορφώσει, ἣτις ἤρχισεν ἀπὸ δύο αἰῶνων, ἀπὸ τῆς ἐμφανίσεως τῆς καπιταλιστικῆς βιομηχανίας.

Ἡ μεταμορφωτικὴ κίνησις ἔκτοτε συνεχῶς ἐπιταχύνεται καὶ ἐπεκτείνεται. Αἱ ἐπιστήμαι, ἀνακαλύπτουσι συνεχῶς νέας δυνάμεις καὶ νέας τεχνικὰς, προσθεύουν μὲ γιγαντιαία βήματα. Ἡ ἐκβιομηχάνισις ἐξαπλοῦται ὀλίγον κατ' ὀλίγον εἰς ὅλας τὰς χώρας. Ὁ ἀνθρώπος ἀπολαμβάνει συνεχῶς μεγαλυτέρων ἀνέσεων καὶ δυνατοτήτων καὶ ζῆ περισσότερον ἀπὸ ἄλλοτε.

Αἱ κοινωνικαὶ καὶ ἠθικαὶ συνέπειαι τῶν γεγονότων τούτων εἶναι ἀνυπολόγιστοι.

Οἱ ἀνθρώποι, πρὸ τῶν δαθυτάτων μεταμορφώσεων, αἵτινες τοὺς ὑποχρεῶνουν νὰ μεταβάλλουν ριζικῶς τοὺς ὁρους τῆς ζωῆς των καὶ νὰ συντρίψουν τὰ πα-

λαϊκά κοινωνικά πλαίσια, ἐντὸς τῶν ὁποίων τὰ άτομα εὕρισκον ἀσφάλειαν καὶ υποστήριξιν, αἰσθάνονται ὅτι ἀποσπῶνται ἀπὸ τὸ παρελθόν των καὶ ἐκκριζώνονται ἀπὸ τὸ περιβάλλον των. Ἄνησχοι δὲ καὶ ἀπροσανατόλιστοι στρέφονται πλέον πρὸς τὴν ἀναζητήσιν μιᾶς νέας ἰσορροπίας.

Τὰ ἐν λόγῳ προβλήματα τῆς ἀναπροσαρμογῆς, τὰ ὁποῖα δὲν ἔχουν εἰσέτι πλήρως ἐπιλυθῆ οὔτε εἰς αὐτὰς τὰς ἐξελιγμένας χώρας—αἵτινες ἐν τούτοις ζοῦν ἀπὸ μακροῦ χρόνου ἐντὸς μιᾶς συγχρονισμένης οἰκονομίας καὶ τεχνικῆς—ἐμφανίζονται μὲ μοναδικὴν ὀξύτητα εἰς τὰς καθυστερημένας χώρας—προπάντων τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Ἀφρικῆς—αἱ ὁποῖαι μάλιστα ἐξήλθον ἀπὸ τὴν νοστροπλίαν τῆς φυλῆς καὶ προσφάτως ἀπέκτησαν τὴν ἀνεξαρτησίαν των.

Αἱ χώραι αὗται, ἀκίνητοι ἀπὸ αἰῶνων ἐντὸς πλαισίου ὄρων ζῆτης ἀξιοθρηνητῶν, διδαχθεῖσαι ἀπὸ τὴν Δύσιν τὰ εὐεργετήματα τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς τεχνικῆς, ἐπιζητοῦν ἀνυπομόνως νὰ τὰ ἀπολαύσουν πρὸς ὅσον τὸ δυνατόν ταχύτεραν ἔξοδον ἀπὸ τὴν χλιαρὴν ἀθλιότητά των Αἱ οἰκονομικαί, πολιτικαὶ καὶ κοινωνικαὶ μεταμορφώσεις λαμβάνουν τοιοῦτοτρόπως χώραν εἰς αὐτὰς μὲ ρυθμὸν ἐπιταχυνόμενον. Δι' αὐτό, αἱ καθυστερημένα καὶ ὑπανάπτυκτοι αὗται χώραι καλοῦνται ἐπίσης *χώραι ταχείας κοινωνικῆς μεταβολῆς*.

Δὲν πρέπει, ἐν τούτοις, νὰ λησμονῶμεν, ὅτι ὁ πληθυσμὸς τῶν καθυστερημένων αὐτῶν χωρῶν ἀποτελεῖ τὴν πλειοψηφίαν. Ἡ κατάστασις των εἶναι πράγματι δραματικὴ. Σχεδὸν τὸ 60% τῶν ἀνθρωπίνων ὄντων ἐν τῷ κόσμῳ, ποὺ κατοικοῦν εἰς αὐτὰς τὰς χώρας, ζῆ μὲ τὴν πείναν, τὴν ἀσθένειαν καὶ τὴν ἀμάθειαν. Αἱ προηγμένα ἕως καὶ πλούσιαι χώραι, ποὺ δὲν ἀντιπροσωπεύουν παρά τὸ 1/3 τοῦ παγκοσμίου πληθυσμοῦ, διαθέτουν ἐν τούτοις τὰ 2/3 τοῦ παγκοσμίου εἰσοδήματος. Ἐπὶ μακρὸν χρόνον ὑφίστατο ἡ ἐλπίς, ὅτι ἡ φυσικὴ ἐξέλιξις, ἡ πρόοδος τῆς ἐπιστήμης, ἡ ἀμέσως ἢ ἐμμέσως παρεχομένη ὑπὸ τῶν βιομηχανικῶν χωρῶν βοήθεια, θὰ ἐβελτίωνον ὀλίγον κατ' ὀλίγον τὴν κατάστασιν Ἄτυχως, τοιοῦτο τι δὲν συνέβη! Τὸ χάσμα, τὸ ὁποῖον χωρίζει τοὺς ὄρους διαβιώσεως καὶ παραγωγῆς τῶν πλέον καθυστερημένων χωρῶν ἀπὸ τὰς πλέον ἐξελιγμένας ταιούτας, ἀντὶ νὰ πληροῦνται, συνεχῶς καθίσταται βαθύτερον κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη. Τὸ ποσοστὸν τοῦ παγκοσμίου πληθυσμοῦ, τὸ ὁποῖον σαφῶς ὑποσιτίζεται, ἀπὸ 38,6% προπολεμικῶς, ἔφθασε σήμερον εἰς 59,5%! Παριστάμεθα, κατὰ συνέπειαν, πρὸ ἐνὸς φαινομένου *αὐξοῦσης ἐξαθλιώσεως!*

Εἶναι σχεδὸν ἀπίστευτον καὶ ἐξόχως ἀπογοητευτικόν, ὅτι ὁ ἄνθρωπος, παρὰ τὴν ἐξαιρετικὴν δύναμιν τῶν μέσων, τὰ ὁποῖα ἡ ἐπιστήμη καὶ ἡ τεχνικὴ ἔθεσαν εἰς τὴν διάθεσίν του, καὶ διὰ τῶν ὁποίων καυχᾶται ὅτι κατέκτησε τὸ διάστημα καὶ διεέσπασε τὴν ὕλην, δὲν ἠδυνήθη εἰσέτι νὰ ἐπιλύσῃ τὸ πρόβλημα τῆς διατροφῆς τῶν συγανθρώπων του ἐν τῷ κόσμῳ!

Ἡ ἐξήγησις δὲν εἶναι δυσχερής: Ὁ νεώτερος κόσμος, ἀπερροφημένος ἀπὸ τὴν τεχνικὴν, ἀπεσπάσθη ἀπὸ τὰς πνευματικὰς ἀξίας τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ ἐστράφη ἀποκλειστικῶς πρὸς κατάκτησιν τοῦ ἐξωτερικοῦ κόσμου, λησμονῶν οὕτω τὴν σημασίαν τῆς ἀνθρωπίνης προσωπικότητος, ἡ ὁποία συνιστᾷ τὴν κορυφαίαν ἀξίαν εἰς τὸν κόσμον τοῦτον. Ἔτσι, ἡ δύναμις τὴν ὁποίαν ἀπέκτησεν ἀπὸ τὰς τεχνικὰς του κατακτήσεις, ἀντὶ νὰ χρησιμοποιηθῆ πρὸς ἐξυπηρέτησιν, ἀντιθέτως ἐχρησι-

μοποιήθη πρὸς ὑποταγὴν καὶ ἐκμετάλλευσιν τῶν συνανθρώπων. Ἀκόμη μίαν φερόμεν τὴν ἀπόδειξιν, ὅτι ἡ ἐπιστήμη καὶ ἡ τεχνική, καθ' ἑαυτάς, δὲν ἀρκοῦν διὰ τὴν δημιουργήσασθαι τὴν εὐτυχίαν τῶν ἀνθρώπων εἰς τὴν γῆν.

Ἡ κατάστασις αὐτὴ εἶναι ἀπαράδεκτος, ὅχι μόνον ἀπὸ χριστιανικῆς καὶ ἀνθρωπιστικῆς ἀπόψεως, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ ἀπόψεως συμφέροντος προπαντὸς τοῦ Δυτικοῦ δημοκρατικοῦ κόσμου. Ὁ τελευταῖος οὗτος θὰ πρέπει νὰ κατανοήσῃ, ὅτι θὰ κερδίσῃ πολλὰ ἐὰν ἀναλάβῃ εἰς χεῖρας τοῦ τὸ ζήτημα τῶν χωρῶν ταχείας κοινωνικῆς μεταβολῆς — καὶ μάλιστα τὸ ταχύτερον. Διότι παράτασις τῆς ἐκ μέρους τοῦ ἀδιαφορίας θὰ καθίστα διὰ τοὺς πτωχοὺς καὶ ἐξηθλιωμένους αὐτοὺς λαοὺς ἀναποφεύκτους τὰς πλέον ἀπεγνωσμένας λύσεις. Καὶ τότε ὁ Δυτικὸς κόσμος θὰ ἔχανε τὸ πᾶν!

Δὲν πρέπει νὰ λησμονῶμεν, ὅτι καὶ εἰς τὴν Εὐρώπῃν, πρὸς τὸ πλευρὸν τῶν ἐκβιομηχανισθειῶν χωρῶν, ἔχομεν χώρας καὶ περιοχὰς τεχνικῶς καὶ οἰκονομικῶς καθυστερημένας. Ἐὰν εἶναι ἐπείγουσα ἡ ἐνοποίησης τῆς Εὐρώπης, εἶναι ἕξ ἴσου ἐπείγουσα καὶ ἡ ἐνίσχυσις τῶν ἐν λόγῳ χωρῶν πρὸς ἀνύψωσιν τοῦ ἐπιπέδου τῆς οἰκονομίας των. Ἡ Εὐρώπῃ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐνοποιηθῇ χωρὶς τὴν ἀρμονικὴν καὶ σύμμετρον ἀνάπτυξιν ὅλων τῶν μελῶν αὐτῆς ἀνεξαίρετως. Ἡ ἔνωσις δὲ αὐτῆς τῆς Εὐρώπης, διὰ τὴν γίνῃ κατὰ τρόπον ὁμαλὸν καὶ ἀποτελεσματικόν, προϋποθέτει μίαν θετικὴν καὶ συνειδητὴν πολιτικὴν συντονισμόν τῶν ἐπενδύσεων, — ἕνα πρόγραμμα κατανοῆς καὶ ἐγκαταστάσεως συγχρονισμένων βιομηχανιῶν εἰς τὰς καθυστερημένας σήμερον Εὐρωπαϊκὰς περιοχὰς. Ἄλλως, αἱ ἐν λόγῳ περιοχαὶ θὰ παραμείνουν χωρὶς ἐκβιομηχάνισιν, χωρὶς χρησιμοποίησιν τοῦ ἐργατικοῦ δυναμικοῦ των καὶ χωρὶς ἀγορὰς διὰ τὰ γεωργικὰ των προϊόντα. Ἡ ἀνεξέλεγκτος ἐλευθερία καὶ ὁ αὐτοματισμὸς δὲν θὰ συμβάλλουν εἰς τὴν πρόσδον τῆς ἐνοποιήσεως τῆς Εὐρώπης, διότι δὲν δύνανται νὰ ἐπιλύσουν τὰ προβλήματα τοῦ ὀρθῶναι αὐτῆ.

Τὴν Διάσκεψίν μας ἐνδιαφέρει εἰδικῶς τὸ πρόβλημα τῶν καθυστερημένων χωρῶν, τῶν λεγομένων χωρῶν ταχείας κοινωνικῆς μεταβολῆς — τῆς Ἀσίας, Ἀφρικῆς καὶ Νοτίου Ἀμερικῆς. Τὸ πρόβλημα αὐτό, ἐπαναλαμβάνομεν, θὰ ἔχῃ βαθυτάτους ἀντικτύπους ἐπὶ τοῦ μέλλοντος τῶν χωρῶν τῆς Δημοκρατικῆς Δύσεως, ἐπὶ τοῦ μέλλοντος κόσμου. Ὁρθῶς δέ, οἱ ἀρμόδιοι κύκλοι τὸ θεωροῦν ὡς τὸ κυριώτερον πρόβλημα τῆς ἀνθρωπότητος κατὰ τὰ ἐρχόμενα τριάκοντα ἔτη.

Πράγματι, ἡ μεταμόρφωσις τῶν ἐν λόγῳ καθυστερημένων χωρῶν, τῆς ὁποίας παριστάμεθα μάρτυρες, ὁμοιάζει πρὸς ἐκείνην, ἡ ὁποία ἔλαβε χώραν εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῶν νεωτέρων χωρῶν κατὰ τὸν παρελθόντα αἰῶνα. Αἱ λαϊκαὶ τάξεις, αἱ πλέον ἀπόκληροι, αἱ πλέον δυστυχεῖς, ἀφοῦ ἐπέδειξαν τότε ἀνεκτικότητα ἐπὶ τινα χρόνον, ἀπὸ τοῦ XIX αἰῶνος ἀντετάχθησαν πρὸς τὰς ἀνωτέρας, πρὸς τὰς προνομιοῦχους τάξεις καὶ ἐπέδωξαν τὴν οἰκονομικὴν ἐκ τούτων χειραφέτησιν των διὰ τῆς βίας ἢ διὰ τῆς νομοθεσίας ἢ καὶ δι' ἀμφοτέρων τῶν ἐν λόγῳ μέσων. Ἡ ἀντίθεσις αὐτῆ παρέσχε τὴν εὐκαιρίαν εἰς τὸν Κάρλ Μάρξ νὰ διατυπώσῃ τὴν περίφημον θεωρίαν τοῦ πάλης τῶν τάξεων καὶ νὰ προφητεύσῃ τὴν ἐπανάστασιν τῶν πολυπληθεστέρων πτωχῶν καὶ καταπιεζομένων τάξεων καὶ τὴν παράλληλον ἐξαφάνισιν τῶν ἀνωτέρων ἢ προνομιοῦχων τάξεων, πού συνιστοῦν τὴν μειοψηφίαν.

Ἡ ἐν λόγῳ προφητεία τοῦ Μάρξ διεψεύσθη εἰς τὰς οἰκονομικῶς προηγμένας

χώρας, χάρις εἰς τὴν πολιτικὴν τῆς κοινωνικῆς δικαιοσύνης τὴν ὁποῖαν ἤσκησαν.

Μία ἀνάλογος κατάστασις φαίνεται εἰς τὸ παρόν, μετὰ ἓνα αἰῶνα, νὰ διαγράφεται ἐπὶ τοῦ διεθνoῦς πεδίου, ἐπὶ τοῦ ὁποῖου μία νέα πάλιν τῶν τάξεων ἐξαπολύεται σήμερον. Τῷ ὄντι, ὑπάρχουν ἀφ' ἑνὸς μὲν μία μειοψηφία ἐθνῶν προνομιούχων—ἢ ἀνωτέρα τάξις τῶν ἐθνῶν—τῶν ὁποίων ἡ εὐημερία καὶ ἡ δύναμις συνεχῶς ἀνέρχονται—ἀφ' ἑτέρου δέ, μία μεγάλη πλειοψηφία ἐθνῶν ἀποκλήρων, ἐθνῶν «προλεταρίων», τῶν ὁποίων ἡ ἐξαθλίωσις καθίσταται συνεχῶς μεγαλυτέρα. Χωρὶς ἀμφιβολίαν, ἡ συντελουμένη πολιτικὴ ἀφύπνισις τῶν «προλεταρίων» αὐτῶν ἐθνῶν δημιουργεῖ σὺν τῷ χρόνῳ εἰς αὐτὰ τὴν συνείδησιν τῆς «διεθνoῦς τάξεως». Αἱ κοιναι αὐτῶν διεκδικήσεις διὰ μίαν δικαιοτέραν συμμετοχὴν εἰς τὰ ἀγαθὰ τοῦ κόσμου καὶ διὰ μίαν μεγαλυτέραν ἰσότητά ἀρχίζουσι νὰ σφυρηλατοῦν ὀλίγον κατ' ὀλίγον τοὺς δεσμοὺς τῆς συνοχῆς των καὶ νὰ ἐνισχύουν τὴν ἀλληλεγγύην των, ἐκ τῶν ὁποίων θὰ ἀποκτήσουν εἰς τὸ μέλλον μίαν ἰσχὺν διὰ τὴν ἀμυναν τῶν κοινῶν συμφερόντων, ἱκανὴν ὅμως νὰ ἀνατρέψῃ τὴν ὑφισταμένην ἰσορροπίαν δυνάμεων ἐν τῷ κόσμῳ.

Ἡ πολιτικὴ, ὅθεν, μεταμόρφωσις, ἡ ὁποία λαμβάνει χώραν εἰς τὰς καθυστερημένας χώρας, θὰ θέσῃ τὴν Δύσιν, ἐὰν αὕτη δὲν λάβῃ ἐγκαίρως δραστικὰ μέτρα, ἐνώπιον ἀγωνιωδῶν προβλημάτων κατὰ τὸ προσεχὲς μέλλον.

Δὲν θέλομεν νὰ παραδεχθῶμεν, ὅτι ἡ πρόβλεψις τοῦ Κ. Μάρξ, ἡ ὁποία διεψεύσθη εἰς τὸ ἐθνικὸν πλαίσιον, θὰ ἤμποροῦσε νὰ πραγματοποιηθῇ μετὰ ἑκατὸν ἔτη εἰς τὸ διεθνὲς πεδίου. Τοῦτο ὅμως θὰ ἐξαρτηθῇ ἀποκλειστικῶς ἀπὸ τὴν στάσιν τῶν Δυτικῶν χωρῶν, αἱ ὁποῖαι ὀφείλουσι ἐπὶ τέλους νὰ κατανοήσουν, ὅτι, χάριν τῆς οἰκονομικῆς αὐτῶν προόδου καὶ χάριν αὐτῆς τῆς ἐπιβιώσεώς των, ἔχουσι ἄμεσον συμφέρον νὰ βοηθήσουν τὰς ὑπαναπτύκτους χώρας, διὰ νὰ ἀποτρέψουν τὴν προσφυγὴν των εἰς ἐπικινδύνους λύσεις πρὸς ἀντιμετώπισιν τῆς ἐξαθλιώσεώς των.

Τὸ ἔργον τῶν Δυτικῶν δὲν εἶναι ἐν τούτοις εὐκόλον. Ἀντιθέτως, εἶναι λίαν δυσχερὲς καὶ περίπλοκον. Διότι ἔχουσι τώρα νὰ ἀντιμετωπίσουν καὶ τὴν πρόκλησιν τοῦ κομμουνισμοῦ.

Φαίνεται περιέργον, ὅτι ὁ καθυστερημένος κόσμος ἀκούει εὐχαρίστως τὰ κηρύγματα τοῦ κομμουνισμοῦ. Ἀλλὰ ὁ κομμουνισμὸς παρουσιάζεται εἰς τὰς χώρας ταύτας ὑπὸ ἄλλο προσωπεῖον. Δὲν ἐμφανίζεται πλέον ὡς ἀπειλή ἀνατροπῆς καὶ ἀναστατώσεως,—ἀλλ' ὡς μία τεχνικὴ, ὡς μία μέθοδος μεταμορφώσεως τῆς καθυστερημένης ἀγροτικῆς κοινωνίας εἰς βιομηχανικὴν τοιαύτην.

Δὲν πρέπει, συνεπῶς, νὰ ἐκπληροσώμεθα, διότι κατορθῶναι νὰ προσελκῶν τοὺς πτωχοὺς καὶ ἀηλιπισμένους αὐτοὺς λαοὺς. Γνωρίζουσι ἄριστα οἱ λαοὶ οὗτοι τὰς ἀνθρωπίνους θυσίας, διὰ τῶν ὁποίων θὰ πληρώσουν τὴν κομμουνιστικὴν μέθοδον. Οὐχ ἤττον, λόγῳ τῆς πίεσεως τῆς ἐξαθλιώσεως καὶ τοῦ ὑπερπληθυσμοῦ καὶ λόγῳ τῆς ἐγκαταλείψεως παρὰ τῆς Δύσεως, κατ' ἀνάγκην παρασύρονται ἀπὸ τὴν ἐν λόγῳ μέθοδον, διότι ἐμφανίζεται εἰς αὐτοὺς ὡς ἀποτελεσματικὴ—ὅπως ἀποδεικνύουσι αἱ περιπτώσεις τῶν Ρώσων καὶ τῶν Κινέζων—καὶ ὡς συμβιβασζομένη, ἐπίσης, μὲ τοὺς πόθους των πρὸς ἀνεξαρτησίαν καὶ ἰσότητά.

Διὰ τὴν καταπολέμησιν, ἐπομένως, τοῦ κομμουνισμοῦ εἰς τὰς χώρας ταύτας, δὲν ἀρκεῖ ἡ καταγγελία τῶν ἐγκλημάτων καὶ τῆς τρομοκρατίας ποῦ βασιλεύει εἰς τὸ παραπέτασμα. Ἐπιμένοντες ἀποκλειστικὰ ἐπὶ τῆς ἀρνητικῆς αὐτῆς πλευρᾶς

τοῦ κομμουνισμοῦ, οἱ Δυτικοὶ δὲν θὰ συγκινήσουν ἐπαρκῶς τοὺς δυστυχεῖς καὶ δυσπίστους αὐτοὺς λαοὺς. Δι' αὐτούς, ἄλλωστε, ὁ κομμουνισμὸς ἔπαυσε πλέον νὰ ἀποτελῇ ἀπειλήν. Θὰ ἐπιτύχουν, ἀντιθέτως, εὐχερέστερον εἰς τὸν σκοπὸν των, ἐὰν παρῶσι αὐτοὺς περισσότερον τὴν ἀγαθὴν πλευρὰν τῆς ἰδικῆς των ἐπεμβάσεως καὶ ἐὰν προτείνουν, ἐπὶ τῶν προβλημάτων ποὺ βασανίζουσιν τὰς ἐν λόγῳ χώρας, λύσεις θετικὰς, ἱκανὰς νὰ ἀντικαταστήσουν τὰς λύσεις τῶν κομμουνιστῶν. Ἄλλωστε, ἡμεῖς οἱ Χριστιανοὶ γνωρίζομεν καλῶς, ὅτι δὲν ἀρκεῖ νὰ εἴμεθα ἐναντίον τοῦ κακοῦ. Πρέπει νὰ εἴμεθα ὑπὲρ τοῦ καλοῦ διὰ νὰ μεταβάλλωμεν τὰς ψυχὰς τῶν ἀνθρώπων. Εἶναι μία τῶν εὐγενεστέρων παραδόσεων τῆς Ἐκκλησίας μας, τὸ ὅτι ἡ ἀγάπη τοῦ καλοῦ πρέπει νὰ εἶναι ἰσχυροτέρα δι' ἡμᾶς τοῦ φόβου τοῦ κακοῦ.

Συμφέρον, λοιπόν, ἀπὸ πάσης πλευρᾶς, τῆς Δύσεως εἶναι, ὅπως καταβάλλῃ τὴν ἀπαιτουμένην θετικὴν προσπάθειαν διὰ νὰ βοηθήσῃ τὰς χώρας ταχεῖας κοινωνικῆς μεταβολῆς νὰ ἐξέλθουν ἐκ τῆς ἀθλιότητος καὶ νὰ φθάσουν εἰς μίαν ζωὴν ἀνθρωπίνως ἀνεκτὴν.

Ἡ τοιαύτη ὁμῶς ἀνθρωπίνως ἀνεκτὴ ζωὴ προϋποθέτει, κατὰ πρῶτον λόγον, τὴν πολιτικὴν ἀνεξαρτησίαν. Ἡ πολιτικὴ ἀνεξαρτησία εἶναι ἡ ἀναπόφευκτος ἀφετηρία διὰ τὴν οικονομικὴν ἀνάπτυξιν. Δὲν ἰσχυρίζομεθα, ὅτι ἕνας λαὸς, διὰ τῆς ἐπιτεύξεως τῆς ἀνεξαρτησίας του, θὰ ἀσκήσῃ εὐθὺς ἐξαρχῆς μίαν σάφρονα οικονομικὴν πολιτικὴν. Τὸ ἀντίθετον ἴσως εἶναι τὸ πιθανώτερον. Ἀποτελεῖ ὁμῶς αὕτη ὁρον ἀπαράβατον. Διότι οἱ νεαροὶ αὐτοὶ λαοὶ ἐπιθυμοῦν νὰ ἀποφασίσουν μόνοι των καὶ ἐλευθέρως ἐπὶ τῆς τύχης των—ἀκόμη καὶ ὅταν ἡ ἐλευθερία αὕτη πρόκειται εἰς τὰς ἀρχὰς νὰ τοὺς στοιχίσῃ ἀκριβὰ! Θέλουν νὰ ζητοῦν ἐλευθέρως τὴν βοήθειαν καὶ τὴν συνδρομὴν. Δὲν θέλουν νὰ τὴν ὑφίστανται! Θὰ πρέπει, συνεπῶς, νὰ σεβασθῶμεν τὴν ψυχολογικὴν αὐτὴν εὐαισθησίαν, ἐὰν θέλωμεν ἡ βοήθειά μας νὰ εἶναι ἀποτελεσματικὴ καὶ γόνιμος.

Ἡ προσπάθεια τῆς Δύσεως, διὰ νὰ εἶναι ἀποτελεσματικὴ, πρέπει νὰ εἶναι ἀφ' ἑνὸς μὲν οικονομικὴ καὶ ὕλική—ἀφ' ἑτέρου δὲ ψυχολογικὴ καὶ πνευματικὴ.

Ἐπὶ τοῦ ὕλικου πεδίου: χρειάζεται μία θετικὴ οικονομικὴ βοήθεια καὶ μία μέθοδος κατάλληλος.

Πρὸ πάσης ὁμῶς θετικῆς βοηθείας, αἱ βιομηχανικαὶ χώραι ἔχουν κατὰ πρῶτον λόγον τὴν ὑποχρέωσιν νὰ παύσουν νὰ ἀποτελοῦν παράγοντα ἀνωμαλίας εἰς τὴν οικονομίαν τῶν καθυστερημένων χωρῶν. Αἱ χώραι αὗται, ὅπως ὄλοι γνωρίζομεν, ἐξαρτῶνται οικονομικῶς ἐκ τῆς ἐξαγωγῆς ἑνὸς ἢ δύο εἰδῶν—πρῶτων ὑλῶν ἢ τροφίμων. Αἱ διακυμάνσεις τῶν τιμῶν τῶν ἐν λόγῳ εἰδῶν προκαλοῦν τεραστίαις δυσχερείαις εἰς τὴν οικονομικὴν ζωὴν τῶν χωρῶν αὐτῶν. Ἐν τούτοις, αἱ βιομηχανικαὶ δυνάμεις ἀρνοῦνται νὰ συμβάλλουν εἰς τὴν σταθεροποίησίν των. Πρέπει, οὐχ ἤττον νὰ ἀντιληφθῶν, ὅτι καὶ συμφέρον καὶ καθήκον των εἶναι νὰ θέσουν τέρμα εἰς τὴν πολιτικὴν αὐτὴν τῆς ἀναταραχῆς καὶ τῆς ἀταξίας. Εἰς οὐδὲν δὲ χρησιμεύει νὰ παριστάνουν δῆθεν τὸν γενναϊόφρονα, διανέμουσαι, εἰς ἀντάλλαγμα, ὀλίγα δῶρα ἢ ὀλίγα δάνεια.

Αἱ χώραι ταχεῖας κοινωνικῆς μεταβολῆς ἔχουν ἀνάγκην, διὰ τὴν οικονομικὴν των ἀνάπτυξιν, κεφαλαίων καὶ τεχνικῆς βοηθείας. Ἡ ἐσωτερικὴ των ἀποταμίευσις εἶναι ἀνεπαρκής. Εἶναι ὅθεν ἐπάναγκες τὰ κεφάλαια νὰ ἔλθουν ἐκ τοῦ

έξωτερικού, διὰ νὰ συμπληρώσουν, βέβαια, τὴν ἐθνικὴν ἀποταμίευσιν. Ἡ ἐσωτερικὴ προσπάθεια θὰ ἀποτελῆ πάντοτε τὴν πρωτεύουσαν προσπάθειαν.

Μέχρι τοῦδε, ἡ τοιαύτη ἐξωτερικὴ βοήθεια ὑπῆρξεν ὅλως ἀνεπαρκῆς. Οἱ ἐμπειρογνώμονες τῶν Ἠνωμένων Ἐθνῶν ὑπελόγισαν, ὅτι τὰ ξένα κεφάλαια, τῶν ὁποίων αἱ καθυστερημέναι χῶραι θὰ εἶχον ἀνάγκη ἐτησίως, ὡς συμπλήρωμα τῶν ἐσωτερικῶν τῶν ἐπενδύσεων, διὰ τὴν ἐξασφάλισιν μιᾶς μετριοτάτης κατὰ 2% αὐξήσεως τῶν εἰσοδημάτων τῶν κατ' ἔτος, θὰ ἔπρεπε νὰ ἦσαν τοῦ ὕψους τῶν 10 δισεκατομμυρίων δολλαρίων.

Τὰ ἀναγκαῖα αὐτὰ προσὰ δὲν εἶναι δυνατόν νὰ παρασχεθοῦν ἀπὸ καμμίαν χώραν χωριστά. Οὔτε ἀπὸ τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας—παρὰ τὸν ἐξαιρετικόν των πλοῦτον—οὔτε ἀπὸ τὰς Εὐρωπαϊκὰς χώρας. Ὑπερβαίνουν τὰς δυνατότητας μιᾶς ἐθνικῆς οἰκονομίας. Εἶναι ἀπαραίτητον, ὅπως ἄπασαι αἱ χῶραι τῆς Δύσεως—Ἠνωμένας Πολιτείας καὶ Δυτικῆς Εὐρώπῃ—ἀποφασίσουν, ἐν πνεύματι εἰλικρινοῦς καὶ ἀδελφικῆς ἀλληλεγγύης, νὰ συμμετάσχουν εἰς τὴν προσπάθειαν αὐτὴν, ἢ ὅποια θὰ εἶναι σωτηρία καὶ διὰ τὰς καθυστερημένας χώρας καὶ δι' αὐτὰς τὰς ἰδίας. Καὶ νὰ εἰσφέρουν ὅλοι μαζί τὰ ἀναγκαῖα διὰ τὰς ἐπενδύσεις κεφάλαια.

Χρειαζέται, ἀκόμη, μία κατάλληλος οἰκονομικὴ μέθοδος διὰ νὰ καταστήσῃ ἀποτελεσματικὰς τὰς ἐπενδύσεις τῶν ὡς ἄνω κεφαλαίων—μία μέθοδος δυναμένη νὰ ὑποκαταστήσῃ τὴν κομμουνιστικὴν τοιαύτην.

Ἔχομεν βεβαίως—ὅπως ὅλος ὁ κόσμος γνωρίζει—τὰς μεθόδους καὶ τὰ σχέδια τῆς Ἀμερικανικῆς βοήθειας. Λίαν ἀποτελεσματικὰ διὰ τὰς χώρας τῆς Δυτικῆς νοστροπίας καὶ παραδόσεως—ὅπως τὸ Σχέδιον Μάρσαλ, τὸ ὁποῖον ἔσωσε τὴν Εὐρώπην ἐκ τῆς καταστροφῆς—τὰ ἐν λόγῳ ἀμερικανικὰ σχέδια εἶναι ὅλως ἀνεπαρῆ διὰ τὴν ἐπίτευξιν τῆς οἰκονομικῆς καὶ κοινωνικῆς μεταμορφώσεως, τὴν ὁποίαν ἐπιζητοῦν αἱ χῶραι καθυστερημένης οἰκονομίας.

Διὰ νὰ εἶναι πραγματικὰ ἐπωφελῆς ἡ Δυτικὴ βοήθεια, πρέπει, δι' ἑνὸς συστηματικοῦ προγραμματισμοῦ, νὰ κατευθύνῃ τὰς ἐπενδύσεις, ὄχι πρὸς εἰδικούς σκοπούς—ὅπως τὸ πετρέλαιον ἢ αἱ φυτεῖαι—ἀλλὰ πρὸς γενικούς σκοπούς, πρὸς δημιουργίαν τοῦ βασικοῦ ἐξοπλισμοῦ, ὁ ὁποῖος μόνος εἶναι ἱκανὸς νὰ ἐπιτρέψῃ τὴν συνολικὴν οἰκονομικὴν ἀνάπτυξιν καὶ τὴν ἀναγκαῖαν διαρθρωτικὴν μεταβολὴν.

Πρέπει, ἀκόμη τὰ σχέδια Δυτικῆς βοήθειας νὰ ἀποφεύγουν πολιτικούς ἢ στρατιωτικούς ὄρους, ἀντιπαθεῖς πρὸς τὰς ἀνερχομένας νέας καὶ ἐθνικιστικὰς δυνάμεις, τῶν ὁποίων εἶναι ἐπιβεβλημένον νὰ ἐπιτευχθῇ ἡ συνεργασία καὶ ἡ συμπάθεια. Καὶ νὰ μὴ ἐνισχύουν τὰς καθυστερημένας καὶ προνομιούχους τάξεις, αἵτινες ἀποτελοῦν τὸ κύριον ἐμπόδιον διὰ τὴν οἰκονομικὴν καὶ κοινωνικὴν πρόοδον τῶν ἐν λόγῳ καθυστερημένων χωρῶν.

Πρέπει, τέλος, οἱ Δυτικοί, εἰς τὴν προσπάθειάν των πρὸς βοήθειαν, νὰ ἀποφεύγουν νὰ θίγουν τὰ αἰσθητά καὶ τὰς παροδόσεις τῶν λαῶν ποῦ ἐπιθυμοῦν νὰ ἐνισχύσουν. Πρέπει δι' αὐτό, νὰ ἀναθεωρήσουν τὰς ἐκ παραδόσεως ἰδέας των περὶ τῶν καθυστερημένων λαῶν καὶ ἐπὶ τῶν διεθνῶν πραγμάτων. Καὶ νὰ δεικνύονται μὲ κατανόησιν δι' ὀρισμένους ψυχολογικούς ὄρους, διὰ τοὺς ὁποίους οἱ νέοι λαοὶ ἐμφανίζονται κατ' ἐξοχὴν εὐθιχοί. Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ, ἄς μὴ παραλείψωμεν νὰ ἀναφέρωμεν, ὅτι οἱ Ἀμερικανοὶ λ.χ. δὲν ἀποδίδουν μεγάλην σημασίαν εἰς τὴν

ψυχολογικήν κατανόησιν τῶν λαῶν αὐτῶν. Καίτοι ἐμφοροῦνται ἀπὸ τὰς καλλιτέρας τῶν προθέσεων, ἐπειδὴ εἶναι ἐξαιρετικὰ προσκεκολλημένοι εἰς τὸν ἰδικόν των τρόπον ζωῆς, ἐπιζητοῦν νὰ τὸν ἐξαγάγουν καὶ νὰ τὸν ἐπιβάλλουν, ἐπιδεικνύοντες οὕτω περιφρόνησιν πρὸς τὰς βασικὰς ἀξίας τῶν ἄλλων λαῶν. Οἱ τελευταῖοι οὗτοι εἶναι φυσικὸν νὰ ἀντιδρῶν. Καὶ οὕτω παριστάμεθα, ἀτυχῶς, μάρτυρες ἑνὸς κύματος ἀντιαμερικανισμοῦ, τὸ ὁποῖον συνεχῶς ἐπεκτείνεται καὶ κατακλύζει τὰς διαφόρους χώρας.

Ἀκριβῶς, ἐπὶ τοῦ ψυχολογικοῦ καὶ ἠθικοῦ πεδίου, ἀναφαίνεται ἡ κυρία εὐθύνη καὶ ὁ ρόλος τῶν Χριστιανῶν.

Δὲν πρέπει νὰ λησμονῶμεν, ὅτι οἱ καθυστερημένοι λαοί, τῶν ὁποίων ἐπιδιώκομεν τὴν ἀνάπτυξιν, αἰσθάνονται μίαν δυσπιστίαν, ἣτις ἔχει βαθύτατα ριζωθῆ εἰς τὴν καρδίαν των, ἀπέναντι τῶν λαῶν τῆς Δύσεως, οἵτινες ἀντιπροσωπεύουν δι' αὐτοὺς τὴν ἀποικιοκρατίαν καὶ τὴν καπιταλιστικὴν ἐκμετάλλευσιν. Ἐπίστετε, καὶ αὐτὸς ὁ Χριστιανισμὸς, ἐπειδὴ μετεφέρθη ἀπὸ τοὺς Δυτικούς, συμπεριλαμβάνεται εἰς τὴν γενικὴν αὐτὴν δυσπιστίαν. Ἐν τούτοις, μόνον οἱ Χριστιανοὶ εἶναι ἱκανοὶ νὰ διαλύσουν τὴν δυσπιστίαν ταύτην. Τὸ ἔργον των θεαίως εἶναι λεπτόν. Δὲν εἶναι ὅμως δύσκολον. Ἀρκεῖ νὰ καταδικάσουν εὐλικρινῶς καὶ θαρραλέως τὰς ἀντιχριστιανικὰς πλευρὰς τοῦ Δυτικοῦ Πολιτισμοῦ καὶ νὰ διαχωρίσουν σαφῶς τὸν Χριστιανισμὸν ἀπὸ τὰ ἀποικιοκρατικὰ καὶ καπιταλιστικὰ συστήματα.

Πράγματι, ἡ θρησκεία μας ἔχει τὸ προνόμιον νὰ μὴ συνδέεται μὲ κανένα οἰκονομικὸν καθεστῶς, μὲ κανένα κοινωνικὸν σύστημα. Εὐρίσκεται ἐξ Ἰσοῦ μακρὰν ἀπὸ τὸν ὕλιστικὸν καπιταλισμὸν, ὁ ὁποῖος ἐκμεταλλεύεται, ὅσον καὶ ἀπὸ τὸν δλοκληρωτικὸν κομμουνισμὸν, ὁ ὁποῖος ἀποπνίγει τὴν ἀνθρωπίνην προσωπικότητα. Ἐξ ἀντιθέτου, δύναται νὰ εὐρίσκεται ὀρθοῦς οἰουδὴποτε συστήματος, τὸ ὁποῖον θεμελιούται ἐπὶ τῆς ἀδελφικῆς συνεργασίας τῶν ἀνθρώπων καὶ ἐπὶ τοῦ σεβασμοῦ τῆς ἀνθρωπίνης προσωπικότητος.

Οἱ Χριστιανοὶ ἔχουν, λοιπόν, τὴν ὑποχρέωσιν νὰ ἀναθεωρήσουν, ὑπὸ τὸ φῶς τοῦ Εὐαγγελίου, τὰς ἀντιχριστιανικὰς πλευρὰς τῆς Δύσεως, ἡ ὁποία ἐπανειλημμένως ἐπρόδωσε τὸ πνεῦμα καὶ τὰς ἀξίας τῆς Χριστιανικῆς θρησκείας. Καὶ νὰ φέρουν εἰς τοὺς ὑπαναπτύκτους λαοὺς, αὐτὴν τὴν φορὰν, ἀκέραιον καὶ ἀνόθευτον τὸ Μῆνυμα τοῦ Χριστοῦ—τὸ μῆνυμα τῆς ἐνότητος τῆς ἀνθρωπίνης οἰκογενείας—ἐνότητος ἡ ὁποία δὲν ἀναγνωρίζει τὰς διακρίσεις φυλῆς, χρώματος ἢ κοινωνικῆς θέσεως, ἀλλ' ἡ ὁποία ἕνωσις σέβεται τὸν πλοῦτον καὶ τὴν πτωχὴν τῶν ἐκ παραδόσεως πολιτισμῶν καὶ τοῦ ἰδιαιτέρου πνεύματος ἐκάστου τῶν λαῶν. Τότε, οἱ δυστυχεῖς καὶ δὐσπιστοὶ λαοὶ ὑπάρχει ἐλπίς νὰ τοὺς ἀκούσουν καὶ νὰ τοὺς πιστεύσουν!

Οἱ Χριστιανοὶ ἔχουν μίαν εὐθύνην ἐπιτηρημένην. Ἐχουν περισσότερον πάντως ἄλλου τὴν ὑποχρέωσιν νὰ ἐξαγάγουν τοὺς καθυστερημένους λαοὺς ἀπὸ τὴν ἀθλιότητα. Τὸ καθῆκόν των ἔχει διπλὴν προέλευσιν: ἀπορρέει, κατὰ πρῶτον λόγον, ἀπὸ τὸν καθολικὸν χαρακτῆρα τοῦ Χριστιανισμοῦ, ὁ ὁποῖος μᾶς ἐπιβάλλει νὰ μὴ ἐγκαταλείπωμεν τοὺς ἀδελφούς μας δλοκλήρου τοῦ κόσμου. Κατὰ τὴν Ἐκκλησίαν μας, εἴμεθα ὅλοι ἡνωμένοι. Τὸ προπατορικὸν ἀμάρτημα μᾶς κατέστησε πάντας ἀλληλεγγύους. Ἐμποροῦμεν νὰ ἀποθάνωμεν μόνοι: δὲν ἔμποροῦμεν νὰ σωθῶ-

μεν μόνοι. Ἡ τύχη τῆς ἀνθρωπότητος εἶναι κοινὴ εἰς τὴν ἁμαρτίαν, ὅπως καὶ εἰς τὴν σωτηρίαν.

Ἀπορρέει, κατόπιν, ἀπὸ τὰς ἐπιταγὰς τῆς ἐξελισσομένης πραγματικότητος, ἢ ὁποῖα ἐπιβεβαιώνει τὴν διδασκαλίαν τῆς πίστεώς μας καὶ καθιστᾷ τὸ πρόβλημα τῶν ὑπαναπτύκτων χωρῶν τὸ κύριον πρόβλημα τῆς ἐποχῆς μας, ἐκ τῆς λύσεως τοῦ ὁποῖου θὰ ἐξαρτηθῇ, τελικῶς, ἡ ἐπιβίωσις τῆς Δύσεως.

Τὰ καθήκοντα τῶν Χριστιανῶν καὶ τῶν Ἐκκλησιῶν τῶν εἶναι προφανῆ:

Ὁφείλουν νὰ διαφωτίσουν τὴν κοινὴν γνώμην ἐπὶ τῆς ἀνάγκης βοήθειας πρὸς τὰς χώρας τῆς ταχείας κοινωνικῆς μεταβολῆς καὶ ἐπὶ τῶν συνεπειῶν τῆς· νὰ ἀγωνισθοῦν ὑπὲρ τῆς γενναιοτέρας εἰσφορᾶς τῆς Δύσεως· νὰ μορφώσουν τὰ ἀναγκαῖα στελέχη, ἐν πνεύματι κατανοήσεως καὶ ἀδελφικῆς συνεργασίας· νὰ ἐνισχύσουν καὶ νὰ ἐνθαρρύνουν τὰς Κυβερνήσεις, διὰ ρεαλιστικῶν προτάσεων καὶ διὰ τῆς ἀναζητήσεως συνεχῶς ριζοσπαστικωτέρων λύσεων.

Φυσικά, αὐτὰ προϋποθέτου, ὅτι οἱ Χριστιανοὶ πρέπει νὰ ἔχουν γνῶσιν τῶν οἰκονομικῶν προβλημάτων καὶ τῶν ἀντικτύπων τῆς οἰκονομικῆς δράσεως.

Υπάρχει μία στενὴ ἀντίληψις περὶ Χριστιανισμοῦ, ἢ ὁποῖα τὸν θέλει νὰ περιορίζεται εἰς τὴν ἀτομικὴν σωτηρίαν τῶν πιστῶν καὶ εἰς τὴν μοῖραν τῶν εἰς τὸν ἄλλον κόσμον. Νὰ ἀδιαφορῇ δὲ διὰ τὸν παρόντα κόσμον. Πρόκειται περὶ στενοκάρδου ἀντιλήψεως, ἀσυμβιβάστου μὲ τὴν εὐρύτητα καὶ τὴν καθολικότητα τοῦ Χριστιανικοῦ πνεύματος — ταυτοχρόνως στείρας καὶ ἀπαισιοδόξου. Ἐὰν οἱ Χριστιανοὶ ἐγκλεισθοῦν εἰς ἑαυτοὺς καὶ, περιφρονοῦντες κάθε δρᾶσιν, καταφύγουν ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν κριτικὴν ἢ εἰς τὴν προσευχὴν, εἶναι βέβαιον ὅτι τότε θὰ ἐγκαταλείψουν τὸν κόσμον εἰς τὰς δυνάμεις τοῦ κακοῦ καὶ τοῦ σκότους. Καὶ ἡ εὐθύνη τῶν θὰ εἶναι τεραστία!

Ὁ Χριστιανὸς δὲν ἔμπορεῖ ν' ἀδιαφορήσῃ διὰ τὸν κόσμον. Δὲν εἶναι «ἐκ τοῦ κόσμου». Ἀλλὰ εἶναι «εἰς τὸν κόσμον». (Ἰωάννης XVII, 14-18). Ὁφείλει νὰ ζῆ καὶ νὰ ἐργάζεται εἰς τὸν κόσμον. Δι' αὐτὸ ὀφείλει νὰ ἐνδιαφέρεται καὶ νὰ ἐπεμβαινῇ εἰς τὸν κόσμον. Πρέπει νὰ εἶναι πάντοτε παρῶν εἰς τὰ συμβαίνοντα, χωρὶς νὰ ἀπορροφᾶται ἀπὸ αὐτά. Πρέπει, λοιπόν, νὰ παρακολουθῇ καὶ νὰ γνωρίζῃ τὰ ἀποφασιστικὰ ζητήματα καὶ τὰ μεγάλα προβλήματα πρὸς κυριαρχοῦν τῆς ἐποχῆς μας — καὶ νὰ λαμβάνῃ ἐπ' αὐτῶν ὑπεύθυνον καὶ θαρραλέαν θέσιν.

Πρὸς τοῦτο, πρέπει, κατὰ πρῶτον λόγον, «νὰ γνωρίζῃ», διὰ νὰ δύναται κατόπιν «νὰ ἐνεργῇ». Ἡ σύγχρονος κοινωνία εἶναι λίαν πολυπλοκός. Δὲν εἶναι πάντοτε εὐκόλον νὰ γνωρίζῃ κανεὶς ποῖα εἶναι ἡ λύσις πού ἐπιβάλλουν ἢ πρόσδοσις καὶ ἡ δικαιοσύνη ἐφ' ἑκάστου συγκεκριμένου προβλήματος. Ἐπομένως, πρέπει νὰ πληροφωρῆται, καθὼς καὶ νὰ μελετᾷ καὶ νὰ ἀναλύῃ ἀντικειμενικῶς τὰ θέματα πού ἐνδιαφέρουν τοὺς ἀνθρώπους καὶ τὰ ἔθνη. Πρέπει νὰ εὐρίσκειται εἰς ἐπαφὴν μὲ τοὺς εἰδικοὺς τῶν διαφόρων ἐπιστημῶν. Ἡ ἀκριβὴς γνῶσις πρέπει νὰ εἶναι ὁ γνῶμων διὰ τὴν δρᾶσιν του.

Εἶναι ἀκριβῶς ὁ κανὼν τὸν ὁποῖον ἡ Ὁργάνωσις σας ἠκολούθησεν εἰς τὸ τεράστιον πρόβλημα τῶν χωρῶν τῆς ταχείας κοινωνικῆς μεταβολῆς. Ὅλαι αὐταὶ αἱ πληροφορίαι, τὰς ὁποίας μὲ ὑπομονὴν καὶ σοβαρότητα συνελέξατε ἐπὶ τόπου, ὅλαι αὐταὶ αἱ μελέται τὰς ὁποίας κατηρτίσατε μὲ ἀντικειμενικότητα καὶ προσο-

χῆν, καὶ περὶ τῶν ὁποίων μαρτυροῦν τὰ πλούσια καὶ ἄφθονα στοιχεῖα, τὰ ὁποῖα ἐθέσατε εἰς τὴν διάθεσίν μας, ἀποδεικνύουν πόσον βαθὺ εἶναι τὸ αἶσθημα τῆς χριστιανικῆς εὐθύνης εἰς τὴν Ὁργάνωσίν σας καὶ πόσον μεγάλη καὶ ζωντανή εἶναι εἰς τὴν καρδίαν σας ἡ ἀγάπη πρὸς τὸν ἄνθρωπον.

Ἡ Χριστιανική σας μαρτυρία, ἡ λόγῳ καὶ ἔργῳ ἐκδηλουμένη, μᾶς πληροῖ ἐλπίδος καὶ αἰσιοδοξίας.

Ζῶμεν εἰς ἓνα κόσμον, εἰς τὸν ὅποιον κυριαρχεῖ ὁ φόβος. Εἰς ἓνα κόσμον εἰς τὸν ὅποιον, ὅπως ἔλεγε τὸ Μήνυμά σας τοῦ Evanston, «ἓνας ἀριθμὸς ἀνθρώπων εἶναι χωρὶς ἐλπίδα».

Πράγματι, ἡ ἐποχὴ μας εἶναι ἐποχὴ φόβου καὶ ἀγωνίας· φόβου διὰ τὰς φυσικὰς δυνάμεις ποὺ ὁ ἄνθρωπος ἀπληθεύησεν, ἀγωνίας διὰ τὰ μέσα ποὺ ὁ ἄνθρωπος ἐφεῦρε. Καὶ τοῦτο, διότι ὁ κόσμος μας εἶναι πλήρης διαιρέσεων, ἀντιφάσεων, ἐντάσεων καὶ μίσους.

Ἄλλ' εἶναι, ἐπίσης, καὶ ἐποχὴ ἐλπίδος, ἐλπίδος ποὺ στηρίζεται ἐπὶ τῆς προωθήσεως τῆς διεθνοῦς ἀλληλεγγύης καὶ τῆς προόδου τῆς ἐπιστήμης, αἵτινες δύνανται νὰ μᾶς παρασκευάσουν ἓνα καλλίτερον μέλλον.

Τοιοιουτρόπως, ἡ ἀνθρωπότης, ὑπὸ τὰς παρούσας συνθήκας, φαίνεται νὰ κλυδωνίζεται, ἀνήσυχος καὶ ἀπροσάρμοστος, μεταξὺ φόβου καὶ ἐλπίδος. Ποία θὰ εἶναι ἡ διέξοδος εἰς τὸ τραγικὸν αὐτὸ ἀδιέξοδον; Πιστεύω, ὅτι αὕτη θὰ ἐξαρτηθῆ ἀπὸ τὴν στάσιν καὶ τὴν θέλησιν τοῦ ἀνθρώπου.

Ὁ ἄνθρωπος, παρὰ τὴν πτώσιν του, διετήρησεν ἐπαρκῆ λογικὴν καὶ ἐλευθερίαν διὰ νὰ ἐπανεύρῃ τὸν δρόμον τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ συμπράξῃ μετὰ τούτου εἰς τὸ ἔργον του. Ἀρκεῖ νὰ ἀναθεωρήσῃ τὴν στάσιν του ὑπὸ τὸ φῶς τοῦ Εὐαγγελίου καὶ νὰ ἀναβαπτισθῆ εἰς τὰς ἐκ παραδόσεως ἠθικὰς καὶ πνευματικὰς ἡμῶν ἀξίας. Τότε, θὰ κατορθώσῃ νὰ δαμάσῃ τὰς τυφλὰς δυνάμεις τῆς φύσεως, νὰ θέσῃ τὰς μηχανὰς εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς ἀνθρωπότητος καὶ νὰ ὀδηγήσῃ εἰς ἀδελφικὴν συνεργασίαν τοὺς συνανθρώπους του, διὰ νὰ ἐξαλείψῃ ἀπὸ τὸ πρόσωπον τῆς γῆς τὸ αἶσχος τῆς καταδυναστεύσεως, τῆς πείνης καὶ τῆς ἐκμεταλλεύσεως. Καὶ τοιοιουτρόπως, νὰ νικήσῃ τὸν φόβον καὶ νὰ ἀναστήσῃ τὴν ἐλπίδα.

Παρὰ τινὰς οἰωνοὺς ποὺ προαγγέλλουν τὴν καταστροφὴν, ἡμεῖς παραμένομεν αἰσιοδόξοι. Ἔχομεν ἐμπιστοσύνην εἰς τὸν Ἄνθρωπον — ἔχομεν ἐμπιστοσύνην εἰς τὸν θεῖον σπινθηρα ποὺ περικλείει εἰς τὰ τρίσβαθα τῆς καρδίας του. Τὸ ἀξιοθαύμαστον ἔργον τῆς Ὁργανώσεώς σας ἀποδεικνύει ὅτι ἔχομεν δίκαιον.

ΕΚΘΕΣΙΣ

ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΝ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ, ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΣΥΝΔΙΑΣΚΕΨΕΩΣ ΤΟΥ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ

Υπό κ. Μ. ΣΙΩΤΟΥ

Α'. Οργάνωσις

Υπό τὴν αἰγίδα τοῦ εἰδικοῦ Τμήματος Μελετῶν τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν ἐπὶ τῶν θεμάτων «Ἐκκλησία καὶ Κοινωνία» («The Working Committee of the Department on Church and Society») ἐλαβε χώραν ἐν Θεσσαλονίκῃ, ἀπὸ τῆς 25ης Ἰουλίου μέχρι τῆς 2ας Αὐγούστου 1959, Διεθνῆς Χριστιανικῆ Κοινωνιολογικῆ Συνδιάσκεψις πρὸς μελέτην τῶν σοβαροτάτων προβλημάτων, τῶν ἀναφουρένων εἰς τὰς ὑπαναπτύκτους ἰδίᾳ χώρας τῆς Ἀσίας, τῆς Ἀφρικῆς καὶ τῆς Λατινικῆς Ἀμερικῆς, κατόπιν τῆς παρουσιαζομένης εἰς τὰς χώρας ταύτας μεταπολεμικῆς ραγδαίας κοινωνικῆς, ἐκπολιτιστικῆς, οικονομικῆς καὶ πολιτικῆς ἀλλαγῆς.

Τὰ ἐκ τῆς ραγδαίας κοινωνικῆς ἀλλαγῆς δημιουργούμενα προβλήματα, αἱ ἐξ αὐτῶν συνέπειαι καὶ ἡ εὐθύνη τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου ἔναντι τῆς δημιουργουμένης νέας κοινωνικῆς καταστάσεως, ὑπῆρξαν τὸ θέμα τῆς Συνδιασκέψεως ταύτης, σκοπὸς δὲ ἡ ἐπὶ τῷ αὐτῷ συγκέντρωσις τῶν εἰδικωτέρων ἐπὶ τῶν θεμάτων τούτων, ἀντιπροσώπων πολλῶν χωρῶν, ἡ μεταξὺ αὐτῶν ἀλληλογνωριμία καὶ ἡ ἀνταλλαγή τῶν γνώσεων καὶ τῶν σκέψεων τῶν πρὸς μίαν καλυτέραν ἀπὸ κοινοῦ μελέτην τῶν προβλημάτων τῆς ραγδαίας κοινωνικῆς ἀλλαγῆς, ὡς καὶ τῶν ἔναντι τῆς ἀλλαγῆς ταύτης ὑποχρεώσεων τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου.

Ἦδη ἀπὸ τῆς Β' Γενικῆς Συνελεύσεως τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν, τῆς συνελθούσης κατὰ τὸ ἔτος 1954 ἐν Evanston, Illinois, εἶχε γίνῃ αἰσθητὴ ἡ ἀνάγκη τῆς συστηματικωτέρας μελέτης τῶν προβλημάτων τῆς ραγδαίας κοινωνικῆς ἀλλαγῆς. Οἱ κατευθύνοντες τὰ τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν ἐσκέφθησαν τότε, ὅτι αἱ συντελούμεναι ἐπὶ τῶν ἡμερῶν ἡμῶν ἐν Ἀσίᾳ, Ἀφρικῇ καὶ Λατινικῇ Ἀμερικῇ τεραστίαι σημασίας κοινωνικαί, οικονομικαὶ καὶ πολιτικαὶ ἀλλαγαί, ὡς γεγονὸς ἀδιαμφισβήτητον καὶ λίαν ἐκτεταμένον, δὲν ἦτο δυνατόν ν' ἀφίσωσιν ἀσυγκίνητον καὶ ἀδιάφορον τὸν χριστιανικὸν κόσμον, καθόσον αἱ ἀλλαγαὶ αὗται, συντελούμεναι εἰς ταχύτατον ρυθμὸν, προκαλοῦν μέγαν καὶ ἄμεσον κίνδυνον ὑπαγωγῆς τῶν χωρῶν τούτων ὑπὸ τὸν ἔλεγχον κοσμοθεωριῶν ἀντιτιθεμένων πρὸς τὸ βαθύτερον νόημα τῆς ἐννοίας καὶ τοῦ σκοποῦ τῆς «ἀλλαγῆς», ὡς καὶ πρὸς αὐτοὺς τοὺς πόθους καὶ τὰ ἰδεώδη τῆς ἀνθρωπότητος.

Τὴν ραγδαίαν κοινωνικὴν ἀλλαγὴν προκαλοῦν εἰς τὸν μεταπολεμικὸν κό-

ομον ή καταπληκτική πρόοδος του τεχνικού πολιτισμοῦ, ή συνεχής επέκτασις του νέου αίσθήματος περι τῶν βασικῶν ἀνθρωπίνων δικαιομάτων, ή έντονος ἀπαίτησις τῆς κοινωνικῆς καί τῆς διεθνoῦς δικαιοσύνης, ή ἀξίωσις πρὸς ἐθνικὴν καί οἰκονομικὴν αὐτοδιάθεσιν τῶν λαῶν, καί ή συχνοτάτη ἐξέγερσις τῶν μαζῶν κατὰ τῶν κρατουσῶν πολιτικῶν, οἰκονομικῶν, κοινωνικῶν, ἐνίοτε δὲ καί κατ' αὐτῶν τῶν θρησκευτικῶν καταστάσεων.

Ἡ ἡγεσία τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου καί τῶν κατὰ τόπους ὑπευθύνων κρατῶν παρακολουθεῖ μετὰ ἰδιαιτέρου ἐνδιαφέροντος καί μετὰ τῆς δεούσης σοβαρότητος τὰ ἐκ τῆς ἀλλαγῆς ταύτης δημιουργούμενα προβλήματα, τὴν μελέτην τῶν ὁποίων ἔχει ἐμπιστευθῆ εἰς τοὺς εἰδικoὺς ἐπιστήμονας. Ἡ χριστιανικὴ θρησκεία, ἀν καί δὲν ἀποτελεῖ οὔτε πολιτικόν, οὔτε κοινωνικόν, οὔτε οἰκονομικόν σύστημα, ἐνδιαφερομένη ὅμως διὰ τὴν ἐν τῷ κόσμῳ ἀπρόσκοπτον ἐκπλήρωσιν τοῦ προορισμοῦ τῶν ἀνθρώπων, ἤτοι διὰ τὴν ἐν τῷ Χριστῷ σωτηρίαν πάντων, δὲν πρέπει καί δὲν δύναται νὰ μείνη ἀδιάφορος ἔναντι τῶν προβλημάτων τῆς ραγδαίας κοινωνικῆς ἀλλαγῆς, ἐφ' ὅσον ταῦτα ἐμποδίζουν τὸν ἀνθρώπον εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ πνευματικοῦ του προορισμοῦ, ὅστις, κατὰ θεσπισθεῖσαν κοινὴν πεῖρξιν, μεγάλως ἐπηρέαζεται: ἐκ τῶν πολιτικῶν, οἰκονομικῶν καί κοινωνικῶν δεδομένων τῆς ζωῆς.

Κατὰ τὴν χριστιανικὴν ἀντίληψιν, ή ραγδαία κοινωνικὴ ἀλλαγὴ ἀποκαλύπτει καί αὕτη τὴν ἐν τῷ κόσμῳ ἀδιάλειπτον δρᾶσιν τοῦ Θεοῦ, συμβολίζει δὲ καί τὴν ἀνάγκην τῆς ταχείας ριζικῆς ἐσωτερικῆς ἀλλαγῆς τοῦ ἀνθρώπου διὰ τῆς μετανοίας. Συγχρόνως, αὕτη ἀποτελεῖ τὴν πρὸς τὸν ἀνθρώπον νέαν κλήσιν τοῦ Θεοῦ, τὴν ἀπευθυνομένην πρωτίστως πρὸς τὰς Χριστιανικὰς Ἐκκλησίας, ἵνα πρῶται αὗται λάθωσι μέρος εἰς τὴν ὑπὸ τοῦ θελήματος τοῦ Θεοῦ κατευθυνομένην ἀνακαίγισιν τοῦ κόσμου.

Ἡ ἐντὸς τοῦ θελήματος τοῦ Θεοῦ τοποθέτησις τῆς ραγδαίας κοινωνικῆς ἀλλαγῆς ἀπαίτει τὴν ἐκ μέρους τῶν Χριστιανῶν ἀναγνώρισιν τῆς ἀναγκαιότητος τῆς ἀλλαγῆς ταύτης, ὑπακοὴν εἰς τὸ δι' αὐτῆς ἐκφραζόμενον θέλημα τοῦ Θεοῦ, καί ὀρθὴν τοποθέτησιν ἐνὸς ἐκάστου ἐντὸς αὐτῆς. Ὑπακοὴ ὅμως καί θέσις τοῦ Χριστιανοῦ ἔναντι τῆς συγχρόνου κοινωνικῆς ἀλλαγῆς σημαίνουν δρᾶσιν πρὸς ἀντιμετώπισιν τῶν ἐκ τῆς τοιαύτης ἀλλαγῆς προβλημάτων. Διὰ τοῦτο καί αἱ Χριστιανικαὶ Ἐκκλησίαι ὀφείλουν, ὅπως διὰ τῆς συνεργασίας των καθορίσωσι τὰς βασικὰς ἐκείνας ἀξίας, τὰς ὁποίας πρέπει νὰ σεβασθῶσι τὰ διάφορα πολιτικά, οἰκονομικά, κοινωνικά καί ἐκπολιτιστικά συστήματα, καί χάριν τῆς ἀξιοπροπειίας τοῦ ἀνθρώπου, καί χάριν τοῦ πνευματικοῦ αὐτοῦ προορισμοῦ. Ἡ συμβολὴ αὕτη τῶν Ἐκκλησιῶν δὲν ἔχει παρὰ νὰ συντελέσῃ εἰς τὴν ἀποτροπὴν τῶν ἐκ τῆς ραγδαίας κοινωνικῆς ἀλλαγῆς κινδύνων καί εἰς τὴν ἀνάδειξιν τῆς πνευματικότητος καί τῆς ἠθικῆς, δυνάμεως τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου.

Ὑπὸ τὸ πρῶτον τοῦτο, τὸ Παγκόσμιον Συμβούλιον τῶν Ἐκκλησιῶν συνέστησεν εἰδικὸν τμήμα μελετῶν ἐπὶ τῶν θεμάτων «Ἐκκλησία καί Κοινωνία» (Church and Society), διὰ τῆς συστηματικῆς ἐργασίας τοῦ ὁποίου καί διὰ τῆς ἐν αὐτῷ συντελεσθείσης ἐπὶ τριετίαν ἐνδελεχοῦς μελέτης τῶν ἐκ τῆς ραγδαίας κοινωνικῆς ἀλλαγῆς προβλημάτων, συνετάγησαν αἱ εἰσηγήσεις τῆς ἐν Θεσσαλονίκῃ συνελ-

θούσης Συνδιασκέψεως, ἐπὶ τῇ θάσει τῶν ὁποίων καὶ ἐγένοντο αἱ κατ' αὐτὴν σχετικαὶ ἀνακοινώσεις καὶ συζητήσεις. Οὕτως, ἡ Συνδιάσκεψις τῆς Θεσσαλονίκης ἀποτελεῖ τὴν συνέχειαν τῆς ὑπὸ τὴν κατεύθυνσιν τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν ἀπὸ ἐτῶν διεξαγομένης συστηματικῆς μελέτης τῶν θεμάτων τῆς ραγδαίας κοινωνικῆς ἀλλαγῆς ὑπὸ ἐκλεκτῶν κοινωνικῶν, ἐπιστημονικῶν καὶ ἐκκλησιαστικῶν προσωπικοτήτων τῶν χωρῶν τῆς Ἀσίας (Ἰνδιῶν, Ἰνδονησίας, Ἰαπωνίας), Ἀφρικῆς (Γκάνας, Καμερόν, Βορείου Ρωδεσίας, Κένυας, Ἐνώσεως Νοτίου Ἀφρικῆς), Μέσης Ἀνατολῆς (Λιβάνου καὶ Αἰγύπτου), καὶ Λατινικῆς Ἀμερικῆς (Βραζιλίας, Οὐραγουάης, Παραγουάης, Χιλῆς).

Ἡ Συνδιάσκεψις τῆς Θεσσαλονίκης συνεκλήθη ὡς μία περαιτέρω φάσις τῆς οὕτω συντελουμένης μελέτης τῶν προβλημάτων τῆς ραγδαίας κοινωνικῆς ἀλλαγῆς, οὐχὶ δὲ πρὸς λήψιν ὀριστικῶν ἀποφάσεων, ἀλλὰ πρὸς σύνταξιν ἐμπεριστατωμένων ἐκθέσεων ἐπὶ τῶν πορισμάτων αὐτῆς, πρὸς περαιτέρω τούτων μελέτην ὑπὸ τῆς ἐιδικῆς ἐπὶ τῶν θεμάτων τούτων Ἐπιτροπῆς τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ πρὸς ὑποβολὴν ὑπ' αὐτῆς προτάσεων εἰς τὴν ἐν Ρόδω, ἀπὸ 19—28 Αὐγούστου 1959, Συνέλευσιν τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς, καὶ ἐν συνεχείᾳ εἰς τὴν προσεχῆ Γ' Γενικὴν Συνέλευσιν τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν. Ἐνταῦθα δύναιται νὰ σημειωθῇ, ὅτι, ἐν τῷ πλασίῳ τῆς προσπάθειας ταύτης τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν, ἐτοιμάζεται καὶ ἡ ἔκδοσις δύο λίαν ἐμπεριστατωμένων ἔργων· τοῦ ἐνὸς ὑπὸ τοῦ Ὀλλανδοῦ καθηγητοῦ τῆς Κοινωνιολογίας ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τῆς Χάγης κ. Eghert de Vries, ὑπὸ τὸν τίτλον «Αἱ ταχεῖαι κοινωνικαὶ μεταβολαί, ὡς χριστιανικὸν πρόβλημα», καὶ τοῦ ἑτέρου ὑπὸ τοῦ Γραμματέως τοῦ τμήματος «Church and Society» τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν κ. Paul Abrecht, ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἡ ὑπὸ τῶν Ἐκκλησιῶν ἀντιμετώπισις τῶν προβλημάτων τῆς ραγδαίας κοινωνικῆς ἀλλαγῆς».

Τὴν εὐθύνην τῆς διοργανώσεως τῶν ἐργασιῶν τῆς Συνδιασκέψεως τῆς Θεσσαλονίκης εἶχε δεκαπενταμελῆς ἐπιτροπὴ, ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ ἀναφερθέντος Ὀλλανδοῦ καθηγητοῦ κ. de Vries. Καθήκοντα Γενικοῦ Γραμματέως τῆς Συνδιασκέψεως ἐτέλει ὁ ἐπὶ τῶν θεμάτων τῆς ραγδαίας κοινωνικῆς ἀλλαγῆς ἐιδικὸς ἐπιμελητῆς τοῦ Τμήματος Μελετῶν τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν αἰδεσιμώτατος Daisuke Kitagawa, χρέη δὲ Γραμματέων οἱ αἰδεσιμώτατοι Paul Abrecht, Γραμματεὺς τοῦ Τμήματος «Church and Society», καὶ Robert S. Billheimer, Γενικὸς Γραμματεὺς τοῦ Τμήματος Μελετῶν «Division of Studies». Τοπικὴ ἐπιτροπὴ, ἀποτελουμένη ἐκ τῶν Walter S. Kilpatrick, Christopher King, ἀντιπροσώπων τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν ἐν Ἑλλάδι, τοῦ Howard W. Johnston, Διοκτοῦ τοῦ ἐν Θεσσαλονίκῃ Ἀμερικανικοῦ Κολλεγίου «Ἀνατόλια», τοῦ Bruce M. Lansdale, Διευθυντοῦ τῆς ἐν Θεσσαλονίκῃ Ἀμερικανικῆς Γεωργικῆς Σχολῆς, John Custer, Γραμματέως τῆς ΧΑΝ Θεσσαλονίκης, καὶ λοιπῶν, ἐπελήφθη πάντων τῶν ἐπὶ τόπου ζητημάτων, τῶν ἀφορώντων εἰς τὴν καλὴν διεξαγωγὴν τῶν ἐργασιῶν τῆς Συνδιασκέψεως. Πρὸς ἅπαντας τοὺς συνέδρους εἶχον ἀποσταλῆ ὑπὸ τῆς ὀργανωτικῆς Ἐπιτροπῆς, πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς Συνδιασκέψεως, ἡ Δευτέρα Ἐκθεσις τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν, ἡ ἀναφερομένη εἰς τὴν εὐθύνην τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου ἐναντι τῶν περιοχῶν τῆς

ραγδαίας κοινωνικής αλλαγής, και ἡ ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἡ ἀποστολή τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου εἰς τὰς περιοχὰς τῆς ραγδαίας κοινωνικής αλλαγής: προβλήματα καὶ δυνατότητες» εἰδικὴ ἐπὶ τῆς Συνδιασκέψεως εἰσήγησις τοῦ Τμήματος Μελετῶν τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν.

Ὁ Γενικὸς Γραμματεὺς τῆς Συνδιασκέψεως κ. Daisuke Kitagawa ἀφίχθη εἰς Θεσσαλονίκην μετὰ τοῦ προσωπικοῦ τῆς Γραμματείας ὀλίγας ἡμέρας πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῶν ἐργασιῶν τῆς Συνδιασκέψεως. Ἐν συνεχείᾳ κατέφθانون καὶ τὰ λοιπὰ μέλη τῆς ὀργανωτικῆς Ἐπιτροπῆς καὶ οἱ 139 σύνεδροι, προερχόμενοι ἐξ ὄλων τῶν χωρῶν καὶ ἀντιπροσωπεύοντες πλέον τῶν 40 Ἐκκλησιῶν. Ὡς τακτικοὶ σύνεδροι παρηκολούθησαν τὰς ἐργασίας τῆς Συνδιασκέψεως καὶ ἀντιπρόσωποι τῶν διεθνῶν ὀργανώσεων, τῆς ΧΑΝ, τῆς Παγκοσμίου Φοιτητικῆς Ὀργανώσεως, τοῦ Διεθνoῦς Συμβουλίου Ἱεραποστολῶν, τῆς Ἐνώσεως Βιβλικῶν Ἐταιρειῶν καὶ τοῦ Συμβουλίου τῶν Ἠνωμένων Ἐθνῶν. Τὰς ἐργασίας παρηκολούθησε καὶ ὁ Γενικὸς Γραμματεὺς τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν ἀιδεσιμώτατος Δρ. Willem A. Vissert τ' Hooft, ὅστις καὶ ὠμίλησε δις ἐπὶ τῶν βιβλικῶν περικοπῶν τῆς κοινῆς πρωϊνῆς προσευχῆς. Ἡ πολυμελής ἐλληνικὴ ἀντιπροσωπεῖα ἀπετελεῖτο ἐκ τῶν κ. κ. Π. Κανελλοπούλου, Ἀντιπροέδρου τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, Στ. Στεφανοπούλου, Ἀρχηγοῦ τοῦ Κοινωνικοῦ Λαϊκοῦ Κόμματος, Β. Ἰωαννίδου, Καθηγητοῦ, Γενικοῦ Διευθυντοῦ Ἱεροσημαμάτων, Π. Μπρατσιώτου, Κοσμητορὸς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, Β. Ἐξάρχου, κοσμητορὸς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, Χ. Φραγκίτσι, Σ' Ἀγαπητίδου, Ι. Καλογήρου καὶ Π. Χρήστου, Καθηγητῶν Πανεπιστημίου, Ρ. Σαραντίδου, Οἰκονομολόγου, Γ. Καβδαχία καὶ Ὁρ. Ἰατρίδου, Κοινωνιολόγων. Ἐκ μέρους τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου παρέστησαν ὁ Παναγιώτατος Μητροπολίτης Θεσσαλονίκης κ. Παντελεήμων καὶ ὁ τότε καθηγητῆς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης κ. Μ. Σιώτης, ὑπὸ τὴν περιορισμένην ιδιότητα τοῦ παρατηρητοῦ, ὡς καὶ ὁ παρὰ τῷ Παγκοσμίῳ Συμβουλίῳ τῶν Ἐκκλησιῶν μόνιμος ἐν Γενεύῃ ἀντιπρόσωπος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, Πανοσιολογιώτατος Ἀρχιμ. Αἰμιλιανὸς Τιμιάδης. Τὸ Πατριαρχεῖον Ἀντιοχείας ἀντεπροσώπευσεν ὁ Πανοσιολογιώτατος Ἀρχιμ. Ignatios Hazim. Οἱ περισσότεροι ἐκ τῶν συνέδρων ἦσαν κοινωνιολόγοι καὶ οἰκονομολόγοι.

Β'. Ἐργασίαι

Τὴν πρωΐαν τῆς 25ης Ἰουλίου, πρώτην ἡμέραν τῆς Συνδιασκέψεως, ἤρχισεν ἡ ἐγγραφὴ τῶν συνέδρων ἐν τοῖς γραφείοις τοῦ Ἀμερικανικοῦ Κολλεγίου «Ἀνατόλια», εἰς τὰ διαμερίσματα τοῦ ὁποῦ ἐστεγάσθησαν ἅπαντες οἱ σύνεδροι καὶ διεξήχθησαν αἱ ἐργασίαι τῆς Συνδιασκέψεως. Τὴν 17.30' τῆς αὐτῆς ἡμέρας ἐγένετο ἡ πανηγυρικὴ ἐνάρξις τῶν ἐργασιῶν τῆς Συνδιασκέψεως ἐν τῇ αἰθούσῃ τῶν τελετῶν τοῦ Ἀριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Ἐν ἀρχῇ ταύτης, ἀνεπέμφθη δέησις ὑπὲρ τῆς εὐδοώσεως τῶν ἐργασιῶν τῆς Συνδιασκέψεως ὑπὸ τοῦ Μεθοδιστοῦ Ἱερέως Dr. Daniel T. Niles, Γενικοῦ Γραμματέως τῆς Ἐνώσεως τῶν Χριστιανῶν τῆς Ἀνατολικῆς Ἀσίας καὶ ὑπὸ τοῦ Ὁρθοδόξου Ἀρχιμανδρίτου

Αίμιλιανού Τιμιάδου· ἐπηκολούθησαν χαιρετιστήριοι προσφωνήσεις ἐκ μέρους τοῦ Μητροπολίτου Θεσσαλονίκης κ. Παντελεήμονος, τοῦ Ἀντιπροέδρου τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως κ. Π. Κανελλοπούλου, τοῦ Δημάρχου Θεσσαλονίκης κ. Παπαηλιάκη, τοῦ Πρυτάνεως κ. Τσουτσουλοπούλου, τοῦ Διευθυντοῦ τοῦ Ἀμερικανικοῦ Κολλεγίου κ. Howard W. Johnston καὶ τοῦ καθηγητοῦ κ. Μπρατσιώτου, ὡς ἐκπροσώπου τῆς ἑλληνικῆς ἀντιπροσωπείας. Διὰ τῶν προσφωνήσεων τούτων, ἐτονίζετο ἡ σπουδαιότης τῆς Συνδιασκέψεως καὶ ἐξεφράζοντο εὐχαί πρὸς εὐδῶσιν τῶν ἐργασιῶν τῆς. Ἀξία ἰδιαιτέρας σημειώσεως τυγχάνει ἡ ὑπὸ τοῦ Ἀντιπροέδρου τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως γενομένη ἐξαρσις τῆς συμβολικῆς σημασίας, τὴν ὁποίαν ἔχει καὶ ἡ Θεσσαλονίκη καὶ ἡ Ἑλλάς ὡς τόπος μιᾶς τοιαύτης Συνδιασκέψεως, καθόσον ἡ μὲν Θεσσαλονίκη ὑπῆρξε κατὰ διαφόρους ἐποχὰς τῆς ἱστορίας ἔξοχον κέντρον χριστιανικῆς δράσεως, ἡ δὲ Ἑλλάς εὐρίσκεται εἰς τὰ ὄρια μεταξὺ τῶν πλουσιῶν καὶ τῶν πτωχῶν χωρῶν. Μετὰ τὰς προσλαλιὰς ταύτας, ἐπηκολούθησεν ἡ ἐμπνευσμένη εἰσήγησις τοῦ κ. Στ. Στεφανοπούλου, ἐπὶ τοῦ θέματος : «Ἡ χριστιανικὴ ἀλληλεγγύη ἔναντι τῶν χωρῶν τῶν ραγδαίων κοινωνικῶν μεταβολῶν».

Τὴν ἑσπέραν τῆς αὐτῆς ἡμέρας ἐδεξιώθη τοὺς κ.κ. συνέδρους ὁ Ὑπουργὸς Γενικῆς Διοικήτης Βορείου Ἑλλάδος κ. Θεολογίτης εἰς τὸ Μέγαρον τῆς Στρατιωτικῆς Λέσχης Θεσσαλονίκης

Τὴν πρωΐαν τῆς Κυριακῆς, 26ης Ἰουλίου, οἱ κ.κ. σύεδροι παρηκολούθησαν τὴν Θείαν Λειτουργίαν ἐν τῷ Ἱερῷ Ναῷ τῆς Ἁγίας Σοφίας, εἰς ἣν καὶ ἐχοροστάτησεν ὁ Παναγιώτατος Μητροπολίτης Θεσσαλονίκης. Μετὰ τὴν Θείαν Λειτουργίαν, οἱ σύεδροι παρηκολούθησαν ἐν τῷ Ἀμερικανικῷ Κολλεγίῳ τὴν βασικὴν εἰσήγησιν τοῦ Προέδρου τῆς Συνδιασκέψεως καθηγητοῦ de Vries, ἐπὶ τοῦ θέματος : «Τί συμβαίνει εἰς τὸν ἄνθρωπον τῆς ραγδαίας κοινωνικῆς ἐξελίξεως». Διὰ τῆς εἰσηγήσεως ταύτης, ὁ καθηγητὴς de Vries ἀνεφέρθη εἰς ὅλας τὰς συνεπείας τῆς ραγδαίας κοινωνικῆς ἀλλαγῆς καὶ εἰσηγήθη τὴν ἔδρυσιν διεθνoῦς Ὁργανισμοῦ πρὸς παρακολούθησιν τῆς ἀλλαγῆς ταύτης, καὶ ἔγκαιρον παροχὴν πάσης δυνατῆς βοηθείας εἰς τοὺς πάσχοντας λαοὺς.

Τὸ ἀπόγευμα τῆς αὐτῆς ἡμέρας, ἀνεγνώσθησαν εἰσηγήσεις ἐπὶ τοῦ θέματος : «Αἱ Χριστιανικαὶ ἀρχαί, τὸ δῆλημα τοῦ κόσμου καὶ ἡ κοινωνικὴ εὐθύνη εἰς ἐποχὰς ραγδαίων κοινωνικῶν ἀλλαγῶν» ὑπὸ τῶν Dr. Heinz - Dietrich Wendland Καθηγητοῦ τῆς Χριστιανικῆς Κοινωνιολογίας ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τοῦ Münster τῆς Γερμανίας, καὶ M. M. Thomas, Διευθυντοῦ τοῦ Χριστιανικοῦ Ἰνστιτούτου πρὸς μελέτην τῆς κοινωνίας τῆς Βεγγάζης καὶ τῶν Ἰνδιῶν.

Τὴν 27ην Ἰουλίου, τρίτην ἡμέραν τῆς Συνδιασκέψεως, αἱ ἐργασίαι αὐτῆς ἤρχισαν διὰ κοινῆς πρωϊνῆς προσευχῆς, μετ' ἀναγνώσεως καταλλήλων πρὸς τὰ θέματα τῆς ἡμέρας βιβλικῶν περικοπῶν, καὶ βραχείας ἐπὶ τῶν περικοπῶν τούτων ὁμιλίας. Κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἐγένετο ἡ ἔναρξις τῶν ἐργασιῶν καὶ κατὰ τὰς λοιπὰς ἡμέρας. Μετὰ τὴν πρωϊνὴν προσευχὴν ἀνεγινώσκοντο εἰς τὰς συγκεντρώσεις τῆς ὀλομελείας αἱ διάφοροι εἰσηγήσεις τῶν εἰσηγητῶν συμφῶνως πρὸς τὸ πρόγραμμα. Τοιαῦται εἰσηγήσεις ἐγένοντο τὴν πρωΐαν τῆς 27ης Ἰουλίου ὑπὸ τῶν Dr. Denys Lawrence Munby ὑφηγητοῦ τῆς Πολιτικῆς Οἰκονομίας ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τῆς Ὁξφόρδης καὶ Dr. K. A. Busia, Καθηγητοῦ τῆς Κοινωνιολο-

γίας εις τὸ Ἰνστιτούτον Κοινωνικῶν Μελετῶν τῆς Χάγης καὶ ἀρχηγοῦ τῆς ἐν Γκίνα ἀντιπολιτεύσεως, ἐπὶ τοῦ θέματος: «Ἡ σχέσις τῶν οικονομικῶν παραγόντων πρὸς τὴν χριστιανικὴν εὐθύνην ἐναντι τῶν περιοχῶν τῆς ραγδαίας κοινωνικῆς ἀλλαγῆς». Τὴν ἐσπέραν τῆς αὐτῆς ἡμέρας ἀνεγνώσθησαν αἱ εἰσηγήσεις τῶν καθηγητῶν G. Κιανό, τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Κένυα καὶ Dr. Pierre Toureille, τοῦ Βελγικοῦ Κογκρέ, ἐπὶ τοῦ θέματος: «Ποῖον ἰδιαίτερον πρόσωπον διαδραματίζει ὁ Χριστιανισμὸς εἰς τὴν πολιτικὴν καὶ οικονομικὴν ἀνάπτυξιν τῆς Ἀφρικῆς».

Τὴν πρωτῶν τῆς 28ης Ἰουλίου ἀνεγνώσθησαν αἱ εἰσηγήσεις τῶν Paul Abrecht, Γραμματέως τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν, τοῦ Henry F. Makulu, Ἀφρικανοῦ ἱερέως καὶ ἐκδότου, τοῦ Isaac Chulu Mumpansa, Ὑπουργοῦ Ὀρησευμάτων τῆς Βορείου Ροδεσίας, τῶν ἐκ Βορείου Ροδεσίας αἰδεσιμωτάτων Frederick Thomas Sillet καὶ Peter Mathews, καὶ τοῦ Dr. Cornelis van Doorn, ἐκ τῆς ὑπηρεσίας τῶν Κοινωνιολογικῶν Ἀρχείων τῆς Ὀλλανδίας, ἐπὶ τοῦ θέματος: «Ἡ ἀνατομία τῆς ραγδαίας κοινωνικῆς ἀλλαγῆς καὶ ἡ σκηνὴ τῆς Βορείου Ροδεσίας».

Τὴν ἐσπέραν τῆς 29ης Ἰουλίου ἀνεγνώσθησαν αἱ εἰσηγήσεις τῆς Mme Chiyo Sakakibara, Καθηγητρίδος ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τοῦ Τόκιο, καὶ τοῦ Dr. Daniel T. Niles, ἐκ Κεϋλάνης, ἐπὶ τοῦ θέματος: «Ποῖον πρόσωπον διαδραματίζει ὁ Χριστιανισμὸς εἰς τὴν πολιτικὴν καὶ οικονομικὴν ἀνάπτυξιν τῶν λαῶν».

Τὴν ἐσπέραν τῆς 30ης Ἰουλίου ἐγένοντο εἰδικαὶ εἰσηγήσεις ἐπὶ τῶν συγχρόνων προβλημάτων τῆς νεολαίας καὶ τῆς γυναικός, ὡς ἐκ τῆς ἰδιαίτερας θέσεως τῶν τάξεων τούτων ἐντὸς τῆς ραγδαίας κοινωνικῆς ἀλλαγῆς· ὠμίλησαν ὁ Philipp Potter, Γραμματεὺς τοῦ Τμήματος Νεολαίας τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν, ἐπὶ τοῦ θέματος «Ἡ θέσις τῆς Νεολαίας ἐν τῇ ταχείᾳ κοινωνικῇ ἀλλαγῇ», ὁ Waldo Cesar, Γραμματεὺς τοῦ Τμήματος «Ἐκκλησία καὶ Κοινωνία» τῆς Εὐαγγελικῆς Ἐκκλησίας ἐν Βραζιλίᾳ, ἐπὶ τοῦ θέματος «Τὸ ἐπαγγελματικὸν πρόβλημα τῆς νεολαίας καὶ ἡ ραγδαία κοινωνικὴ ἀλλαγῇ», ὁ M. M. Thomas, Διευθυντῆς τοῦ χριστιανικοῦ Ἰνστιτούτου τῶν Ἰνδιῶν πρὸς μελέτην τῶν θεμάτων «Ὀρησκεία καὶ Κοινωνία», ἐπὶ τοῦ θέματος «Αἱ κοινωνικαὶ καὶ ἐκπολιτιστικαὶ ἀπαιτήσεις τῆς νεολαίας τῆς Ἀσίας», ὁ Ἀρχιμ. Ἰγνάτιος Hazim, ἐκπρόσωπος τοῦ Πατριαρχείου Ἀντιοχείας, ἐπὶ τοῦ θέματος «Ἡ κατάστασις τῆς Μέσης Ἀνατολῆς», ὁ Walter Muelder, Κοσμητὸρ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Βοστώνης, ἐπὶ τοῦ θέματος «Ἡ συνεργασία ἀνδρὸς καὶ γυναικός εἰς τὸ ρεῦμα τῆς ραγδαίας κοινωνικῆς ἀλλαγῆς», ἡ κυρία Marion Forrester, ἀντιπροσωπεύουσα τὸ Ἰνστιτούτον οικονομικῶν ἐρευνῶν τῆς Ναϊρόμπης (Κένυα), ἐπὶ τοῦ θέματος «Ποῦ θὰ ἐδηγήσῃ τὴν γυναίκα ἡ ραγδαία κοινωνικὴ ἀλλαγῇ», ὁ John Gatu, Πρεσβυτεριανὸς ἱερεὺς ἐκ Ναϊρόμπης, ἐπὶ τοῦ θέματος «Ποίαν ἐπίδρασιν ἔχει ἐπὶ τῆς σχέσεως τῶν δύο φύλων ἡ ραγδαία κοινωνικὴ ἀλλαγῇ», ἡ Miss Freda, Gwilliam, Γραμματεὺς τῆς Ἀγγλικῆς Ὑπηρεσίας Ἀποικιῶν διὰ τὰ ζητήματα τῆς γυναικείας ἀγωγῆς, ἐπὶ τοῦ θέματος «Ποία ἡ δρθὴ ἐκλογὴ μεταξὺ τῶν παρεχομένων πολλῶν δυνατοτήτων μιᾶς ραγδαίας κοινωνικῆς ἀλλαγῆς», ὁ Ἀμερικανὸς Dr. Virgil A. Sly, Διευθυντῆς τοῦ τμήματος Ἱεραποστολῶν, ἐπὶ τοῦ θέματος «Αἱ Ἱεραποστολαὶ καὶ ἡ ραγδαία κοινωνικὴ ἐξέλιξις».

Παράλληλως πρὸς τὰς εἰσηγήσεις ταύτας, ἐγένοντο καὶ αἱ συσκέψεις τῶν ἀπὸ τῆς 27ης Ἰουλίου συσταθεῖσων ἐπὶ μέρους ἐπιτροπῶν πρὸς ἐξέτασιν πάντων τῶν ἐν τῇ εἰδικῇ ἐκθέσει ἀναγραφομένων θεμάτων, ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ὑπ' αὐτῆς παρεχομένων ὁδηγιῶν. Οὕτως, ἀπὸ τῆς 27ης Ἰουλίου, οἱ σύνεδροι κατενεμήθησαν εἰς τρία τμήματα. Τὸ πρῶτον τούτων ἐπελήφθη τῆς ἐξετάσεως τοῦ θέματος «Ὁ ἄνθρωπος τῆς ραγδαίας κοινωνικῆς ἀλλαγῆς καὶ ἡ εὐθὺνη τῆς Ἐκκλησίας», τὸ δεύτερον ἠσχολήθη ἐπὶ τοῦ θέματος «Ἡ ραγδαία οἰκονομικὴ ἀλλαγή», καὶ τὸ τρίτον ἐπὶ τοῦ θέματος «Ἡ χριστιανικὴ εὐθὺνη ἔναντι τῆς ραγδαίας πολιτικῆς ἀλλαγῆς». Ὑπὸ τῶν ἐπὶ μέρους ἐπιτροπῶν τοῦ πρώτου τμήματος ἐξητάσθησαν τὰ θέματα: «Τεχνικὴ πρόοδος», «οἰκογένεια», «παιδεία», «φυλετικαὶ διακρίσεις», «θρησκείαι» ὑπὸ τῶν ἐπιτροπῶν τοῦ δευτέρου τμήματος τὰ θέματα: «παράγοντες καὶ δυναμισμὸς τῆς οἰκονομικῆς ἀλλαγῆς», «αἱ συνέπειαι τῆς οἰκονομικῆς ἀλλαγῆς», «ὁ ἀγροτικὸς πληθυσμὸς καὶ ἡ ραγδαία οἰκονομικὴ ἀλλαγή», «ἡ καλύτερα διάθεσις τῶν ἀγαθῶν τῆς γῆς» καὶ ὑπὸ τῶν ἐπιτροπῶν τοῦ τρίτου τμήματος τὰ θέματα: «σχέσις Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας», «αἱ πολιτικαὶ κρίσεις τῶν χωρῶν τῆς ταχείας κοινωνικῆς ἀλλαγῆς», «ἡ θέσις τοῦ Χριστιανισμοῦ εἰς τὰς χώρας τῆς ραγδαίας πολιτικῆς ἀλλαγῆς καὶ τὴν πολιτικὴν καθόλου», «ἡ πολιτικὴ σημασία τῶν παντοίων κοινωνικῶν ὀργανώσεων καὶ τῶν ποικίλων πολιτικῶν ἰδρυμάτων», «ἡ πολιτικὴ προοπτικὴ τῆς ἐκβιομηχανίσεως τῶν χωρῶν καὶ τῆς ἀναπτύξεως τῶν κοινοτήτων».

Τὸ ἔργον τῶν ἐπιτροπῶν τούτων διεκρίνετο εἰς δύο στάδια· κατὰ τὸ πρῶτον τούτων συνεζητοῦντο τὰ ἐκ τῆς ραγδαίας ἀλλαγῆς ἀναφυόμενα προβλήματα, κατὰ δὲ τὸ δεύτερον τὰ θέματα τῆς εὐθύνης καὶ τῶν δυνατοτήτων τῶν Ἐκκλησιῶν εἰς ἀντιμετώπισιν τῶν προβλημάτων τῆς κοινωνικῆς ἀλλαγῆς.

Ἐπὶ τῇ βάσει ὧν τῶν συζητήσεων καὶ τῶν ἐξ αὐτῶν πορισμάτων, συνετάγησαν τρεῖς ἐκθέσεις, μία ἐξ ἐκάστου τμήματος, αἷτινες καὶ ὑπεδλήθησαν τὴν προτελευταίαν ἡμέραν τῆς Συνδιασκέψεως ὑπὸ τὴν κρίσιν τῆς ὀλομελείας αὐτῆς. Ἐπὶ τῶν ἐκθέσεων τούτων περιωρίσθησαν ἅπασαι σχεδὸν αἱ συσκέψεις τῆς ὀλομελείας κατὰ τὰς δύο τελευταίας ἡμέρας. Κατ' αὐτάς ἐγένοντο πολλαὶ ἀξιολογοὶ παρατηρήσεις καὶ τροπολογίαι· μερικοὶ ἐκ τῶν συνέδρων ὑπέβηλον μάλιστα καὶ ἐγγράφους προτάσεις ἐπὶ διαφόρων θεμάτων.

Αἱ ἐργασίαι τῆς Συνδιασκέψεως ἔληξαν τὴν ἑσπέραν τῆς 2ας Αὐγούστου κατόπιν ἐμπνευσμένης ὁμιλίας τοῦ Προέδρου καθηγητοῦ de Vries, ὅστις, παρὰ τὴν δξύτητα τῶν ἐκ τῆς ραγδαίας κοινωνικῆς ἀλλαγῆς προβλημάτων, διεκήρυξε τὴν αἰσιοδοξίαν τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου, ὡς καὶ τὴν ἐλπίδα ἐξελίξεως τῶν πραγμάτων ἐπ' ἀγαθῷ τῆς ἀνθρωπότητος, ἠὺχαρίστησε δὲ ἐν συνεχείᾳ τὰς ἑλληνικὰς ἀρχὰς καὶ πάντας τοὺς ἐργασθέντας καὶ ὀπωσθήποτε συντελέσαντας εἰς τὴν ἐπιτυχίαν τῶν ἐργασιῶν τῆς Συνδιασκέψεως. Μετὰ ταῦτα, οἱ σύνεδροι παρηκολούθησαν ἀπογευματινὴν Λειτουργίαν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς ἐν Θεσσαλονίκῃ Εὐαγγελικῆς Κοινότητος, τὴν πρῶταν δὲ τῆς 3ης Αὐγούστου ἀνεχώρησαν δι' εἰδικοῦ ἀεροπλάνου κατευθυνόμενοι εἰς Spittal τῆς Αὐστρίας, πρὸς συμμετοχὴν εἰς τὰς ἐκεῖ ἐργασίας ἐτίρας Συνδιασκέψεως τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν.

Γ'. Ἐκθέσεις

Ἡ ἐκθεσις τοῦ πρώτου τμήματος ἐπιγράφεται: «Ὁ ἄνθρωπος τῆς ραγδαίας κοινωνικῆς - ἐκπολιτιστικῆς ἀλλαγῆς». Ἐν ἀρχῇ ταύτης, τονίζεται ἡ ἔναντι τῶν προβλημάτων τῆς ραγδαίας κοινωνικῆς ἀλλαγῆς εὐθύνη τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ δικαιολογεῖται τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου ἐπὶ τῶν προβλημάτων τῆς ραγδαίας ταύτης ἀλλαγῆς. Ἐν συνεχείᾳ ἐκφράζεται ἡ διαπίστωσις, καθ' ἣν ὁ ἄνθρωπος, ἐξερχόμενος ἐκ τῶν παλαιῶν μορφῶν τῆς ζωῆς, κινδυνεύει νὰ χάσῃ τὸν ἀνθρωπισμὸν τοῦ καὶ τὴν ἔναντι τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ πλησίον ὀρθὴν θέσιν τοῦ καὶ νὰ ἐκπέσῃ οὕτω τοῦ προορισμοῦ του. Ἀκολουθῶς, χαρακτηρίζεται γενικῶς ἡ κοινωνικὴ ἀλλαγὴ ὡς νέα κλήσις τῶν ἀνθρώπων ὑπὸ τοῦ Θεοῦ. Ἡ τεχνικὴ πρόοδος ἐξαιρεται ὡς πραγματικότης παρέχουσα δυνατότητας εὐτυχίας καὶ καταστροφῆς, διὸ καὶ θεωρεῖται ἀπαραίτητος ἐπ' αὐτῆς ὁ ἠθικὸς ἔλεγχος. Ἀναγνωρίζεται, ὅτι ὁ τεχνικὸς πολιτισμὸς ἀνοίγει νέους δρόμους κινήσεως τῶν κατοίκων τῆς Ἀσίας, Ἀφρικῆς καὶ Λατινικῆς Ἀμερικῆς, οἵτινες διαβιοῦν ἐν πτωχείᾳ καὶ δὲν ἐγγώρισαν εἰσέτι τὰ ἀγαθὰ τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῆς προόδου. Ὑπογραμμίζονται καὶ τὰ ἀρνητικὰ σημεῖα τοῦ τεχνικοῦ πολιτισμοῦ, ἧτοι ἡ δι' αὐτοῦ εὐκολωτέρα ἀθέτησις τῶν ἠθικῶν καὶ πνευματικῶν ἀξιῶν καὶ ἡ παρεξήγησις τῆς ἐννοίας τῆς ἀνθρωπίνης προσωπικότητος. Ὁμολογεῖται, ὅτι ἡ ὑπὸ ἠθικῶν ἔλεγχον τεχνικὴ πρόοδος ἀποδίνει παράγων οὐσιαστικῶς καὶ αὐτῆς τῆς πνευματικῆς προόδου.

Ἐπὶ τοῦ θέματος τῆς οἰκογενείας, γίνονται καὶ διὰ τῆς ἐκθέσεως αἰσθηταὶ αἱ πολλαὶ δυσκολίαι, τὰς ὁποίας εἶχε νὰ ἀντιμετωπίσῃ ἡ Συνδιάσκεψις, λόγῳ ἀκριβῶς τῆς μεγάλης ἠθικῆς κρίσεως, τὴν ὁποίαν σήμερον διέρχεται ὁ θεσμὸς τῆς οἰκογενείας, οὐ μόνον εἰς τὰς ὑπαναπτύκτους χώρας, ἀλλὰ καὶ εἰς αὐτὴν τὴν πεπολιτισμένην Εὐρώπην. Τὸ θέμα τῆς οἰκογενείας ἀναγνωρίζεται ὡς τὸ πλέον περίπλοκον πρόβλημα τῆς σημερινῆς ἐποχῆς. Ἡ χειραφέτησις τῆς γυναικὸς καὶ τῶν τέκνων, ἡ εὐκολοὶ ἐγκατάλειψις ἡλικιωμένων καὶ ἀσθενῶν, τὰ κηρύγματα τῆς ἀποστειρώσεως καὶ τοῦ περιορισμοῦ τῶν γεννήσεων, ἡ ὀλονὲν ἐπεκτεινομένη νέα μορφή τῆς οἰκογενείας, τὴν ὁποίαν δὲν ἀποδέχονται αἱ Ἐκκλησίαι, ἡ ἰδιάζουσα περίπτωσις τῆς πολυγαμίας τῶν χωρῶν τῆς Ἀφρικῆς, καὶ ἡ ἀποψις καθ' ἣν τὸν ἐκ παραδόσεως θεσμὸν τῆς οἰκογενείας συνιστοῦν στοιχεῖα κοινὰ καὶ εἰς τοὺς μὴ χριστιανικοὺς λαοὺς, ἔδωσαν ἀφορμὴν εἰς τὴν προσβολὴν τῆς περὶ «ἀπομυθεύσεως» («Entmythologisierung») τοῦ θεσμοῦ τῆς οἰκογενείας σκέψεως, τῆς ἀναθεωρήσεως δηλαδὴ τοῦ θεσμοῦ τούτου καὶ τῆς ἀπογυμνώσεώς του ἐκ τῶν περὶ αὐτοῦ ἀντιλήψεων τῆς παραδόσεως. Ἡ ὡς πρὸς τὸ σημεῖον τοῦτο συμβολὴ τῶν Ὁρθοδόξων ἀντιπροσώπων συνετέλεσεν, ὥστε νὰ διατυπωθῇ καὶ ἐν τῇ ἐκθέσει ἡ χριστιανικὴ ἔννοια τοῦ θεσμοῦ τῆς οἰκογενείας, τῆς ὁποίας τὰ κύρια χαρακτηριστικὰ (ἡ ἐν ἀγάπῃ συμβίωσις, ἡ ἰσότης, ἡ κοινοκτημοσύνη, ἡ ἀμοιβαίότης τῶν καθηκόντων καὶ τῶν εὐθυνῶν, καὶ ἡ Χριστῷ πνευματικὴ πρόοδος) ἐκφράζονται καλύτερον διὰ τῆς μονογάμου οἰκογενείας. Πέρα τούτων τονίζεται, ὅτι ἡ θέσις τῶν Ἐκκλησιῶν ἔναντι τῆς πολυγαμίας τῶν ἄλλων χωρῶν ἀπαιτεῖ εἰδικιωτέραν μελέτην.

Ἐπὶ τοῦ φυλετικοῦ θέματος παρατηρεῖται, ὅτι αἱ διάφοροι φυλαὶ ἀποτελοῦν τὰ μέλη τῆς οἰκογενείας τοῦ Θεοῦ καὶ ὅτι αἱ διαφοραὶ τοῦ χρώματος, τῆς φυσιογνωμίας, τῆς ἐθνικῆς καὶ ἐκπολιτιστικῆς καταγωγῆς ἐκφράζουν τὸν πλοῦτον τῆς θείας δημιουργίας. Τονίζεται, ὅτι τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ εἶναι ἡ διαβίωσις πάντων ἐν συναδελφώσει. Αἱ ἕνεκα τῶν φυλετικῶν διακρίσεων παρουσιαζόμεναι δυσκολαὶ ἀρμονικῆς διαβίωσης ἀποτελοῦν ἀταξίαν, τὴν ὁποῖαν συνειδητοποιεῖ ἡ ἐν Χριστῷ ἀπολύτρωσις, ὡς ἀπευθυνομένη πρὸς πάντας, ἀνεξαρτήτως φυλετικῶν διαφορῶν· αὗται πρέπει νὰ παραμερίζωνται χάριν τῆς ἐν τῷ Χριστῷ ἐνότητος. Ἡ κοινωνικὴ ἀλλαγὴ συμβάλλει τὰ μέγιστα εἰς τοῦτο, καθόσον δι' αὐτῆς παρέχονται νέαι δυνατότητες συνεργασίας καὶ συναδελφώσεως τῶν λαῶν, ἡ συνεργασία τῶν ὁποίων συνεπάγεται καὶ τὴν βελτίωσιν τῶν ὄρων τῆς ζωῆς καὶ τὴν δημιουργίαν μιᾶς καλυτέρας προοπτικῆς διὰ τὸ μέλλον. Ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου, τονίζεται ἰδιαιτέρως ἡ μεγάλη εὐθύνη τῶν Ἐκκλησιῶν πρὸς τὴν δι' αὐτῶν ὁρθὴν κατεύθυνσιν τῶν λαῶν, ἰδίᾳ δὲ τῶν ἡγετῶν τῶν χωρῶν, καὶ ὑποδεικνύεται ἡ ἀνάγκη συστάσεως εἰδικοῦ τμήματος μελέτης τοῦ βλοῦ προβλήματος.

Ἐπὶ τοῦ θέματος τῆς ἐκπαιδεύσεως, ἐξαίρεται κατὰ πρῶτον ἡ ἀξία τῆς ἐντὸς τῆς κοινωνίας ἐκπληρώσεως τοῦ θείου προορισμοῦ τῶν ἀνθρώπων καὶ τονίζεται, ὅτι ἡ πραγματικὴ διαπαιδαγώγησις πρέπει νὰ ἀποβλέπῃ εἰς τὴν πνευματικὴν ὀλοκλήρωσιν τῆς προσωπικότητος ἐνὸς ἐκάστου διὰ τῆς παροχῆς πάσης δυνατότητος πρὸς ἀνάπτυξιν τῶν χαρισμάτων καὶ τῶν ἱκανοτήτων τοῦ ἀνθρώπου. Ὁμολογεῖται, ὅτι ἡ ραγδαία κοινωνικὴ ἀλλαγὴ δημιουργεῖ καὶ εἰς τὴν ἐκπαίδευσιν πλεῖστα ὄσα προβλήματα, διὸ καὶ ἐπιβάλλεται, ὅπως οἱ δι' αὐτὴν ὑπεύθυνοι γνωρίζωσι καλῶς ἐνώπιον πόσων ἀντιτιθεμένων καὶ συνεχῶς μεταβαλλομένων ἀντιλήψεων εὐρίσκονται σήμερον οἱ νέοι. Ἀναγνωρίζεται ἡ ἀνάγκη τῆς περαιτέρω ἀναπτύξεως τῆς τεχνικῆς μορφώσεως· εἰς ἀντιμετώπισιν δὲ τῶν ἐξ αὐτῆς δημιουργουμένων ἠθικῶν καὶ πνευματικῶν προβλημάτων, ὑποστηρίζεται ἡ ἀνάγκη ἐπεκτάσεως καὶ τῆς ἐξωσχολικῆς θρησκευτικῆς ἀγωγῆς ἀπὸ τῆς μικρᾶς ἡλικίας.

Ἐπὶ τῆς εὐθύνης τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου ἐναντι τῶν προβλημάτων τῆς ραγδαίας ἐκπολιτιστικῆς ἀλλαγῆς καὶ τῶν δυνατοτήτων δράσεως τῶν Ἐκκλησιῶν τονίζεται, ὅτι ὁπισθεν τῆς ἀλλαγῆς ταύτης ὁρᾷ αὐτὸς ὁ Θεός, καλῶν τὰς Ἐκκλησίας εἰς συνεργασίαν, δυναμένην νὰ πραγματοποιηθῇ· α) διὰ τῆς ἐπεκτάσεως τοῦ εὐαγγελικοῦ κηρύγματος, β) διὰ τῆς προσαρμογῆς τοῦ ποιμαντορικοῦ ἔργου εἰς τὰς πνευματικὰς ἀπαιτήσεις τῆς ἐποχῆς καὶ γ) διὰ τῆς ἀποδόσεως τοῦ βαθυτέρου προφητικοῦ νοήματος εἰς τὴν ραγδαίαν κοινωνικὴν ἀλλαγὴν. Ὡς πρὸς τὴν ἐπέκτασιν τοῦ ἀποστολικοῦ κηρύγματος, θεβαιούται ὅτι, ἐντὸς τῶν περιοχῶν τῆς ραγδαίας κοινωνικῆς ἀλλαγῆς, παρέχονται νέαι δυνατότητες διεισδύσεως τοῦ Εὐαγγελίου. Ὡς πρὸς τὴν ἐνάσκησιν τοῦ ποιμαντορικοῦ ἔργου συμφώνως πρὸς τὰς ἀπαιτήσεις τῆς ἐποχῆς, συνιστᾶται ἡ προσαρμογὴ τοῦ τελετουργικοῦ καὶ ἡ ἀμεσος ἐπικοινωνία τῶν ὁργάνων τῆς Ἐκκλησίας μετὰ τῶν ἀνθρώπων τῆς ραγδαίας ἀλλαγῆς, δι' ἔργων κοινωνικῆς ἀντιλήψεως, ἀνταποκρινόμενων εἰς τὰς ἀπαιτήσεις τῆς ἐποχῆς. Τονίζεται, ὅτι δὲν εἶναι πλέον δυνατόν νὰ ἀγνοῖται ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας τὸ ψυχικὸν κλίμα, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ζῆ σήμερον ὁ ἄνθρωπος, διὸ καὶ ἐπιβάλλεται ἡ ὑπὸ τῶν Ἐκκλησιῶν ἐρμηνεῖα τῶν προβλημάτων τῆς ραγδαίας ἀλλαγῆς ὑπὸ τὸ φῶς τῆς

χριστιανικής πίστεως, ὅπερ σημαίνει τὴν ἀνάγκην προσαρμογῆς καὶ αὐτοῦ τοῦ κη-
 ρύγματος πρὸς τὰ σύγχρονα κοινωνικὰ προβλήματα. Ὡς ἀπόδοσις δὲ τοῦ ὀρθοῦ
 προφητικοῦ νοήματος εἰς τὴν ραγδαίαν κοινωνικὴν ἀλλαγὴν νοεῖται, ὅτι διὰ ταύτης
 ὁ Θεὸς παρακινεῖ τὸν κόσμον εἰς τὴν πραγμάτωσιν τῆς αἰωνίου Βασιλείας Του.
 Αἱ Ἐκκλησίαι, ὡς φύλαξ τῶν πολιτῶν τῆς Βασιλείας ταύτης, συμβάλλουν τὰ μέ-
 γιστα διὰ τῆς περιφρουρήσεως τούτων ἔναντι τῶν κινδύνων τῆς ραγδαίας κοινωνι-
 κῆς ἀλλαγῆς.

Ἡ Ἐκθεσις τοῦ δευτέρου τμήματος ἐπιγράφεται «Ἡ χριστιανικὴ εὐθύνη
 ἔναντι τῆς οικονομικῆς ἀναπτύξεως». Ἐν αὐτῇ καθορίζονται ἡ φύσις τῆς ραγδαίας
 οικονομικῆς ἀλλαγῆς, ὁ πρὸς αὐτὴν δυναμισμὸς τοῦ ἀνθρώπου καὶ οἱ παράγοντες
 τῆς ἀλλαγῆς ταύτης· τονίζεται ἐν συνεχείᾳ, ὅτι ὁ Χριστιανισμὸς εὐρίσκεται, εἰς
 τὰς χώρας τῆς Ἀσίας, τῆς Ἀφρικῆς καὶ τῆς Λατινικῆς Ἀμερικῆς, ἐνώπιον μιᾶς
 τεραστίας οικονομικῆς ἐξελίξεως, ἐπηρεασούσης τὰ μέγιστα τὴν ζωὴν τῶν ἐκεῖ
 ἀνθρώπων, διὸ καὶ θεωρεῖται ἐπιθεβλημένη ἢ ἐκ μέρους τῶν Χριστιανῶν καλὴ
 γνῶσις τῆς οικονομικῆς ταύτης ἐξελίξεως. Ἀκολουθῶς, ἐξετάζονται οἱ ἐσωτερικοὶ
 καὶ οἱ ἐξωτερικοὶ παράγοντες τῆς ἀλλαγῆς ταύτης, ἤτοι ἡ ὑπὸ τῶν κατοίκων τῶν
 χωρῶν τούτων γνῶσις τῆς ζωῆς τῶν κατοίκων πλουσιωτέρων χωρῶν, ἡ ὀργάνωσις
 τῆς ἰδίας αὐτῶν οικονομικῆς ζωῆς ἐπὶ ἐθνικῶν πλέον θάσεων, ἡ τάσις πρὸς οἰκο-
 νομικὴν καὶ ἐθνικὴν ἀνεξαρτησίαν, ἡ ἀνάπτυξις τῆς βιομηχανίας, ὁ ἀντίκτυπος τῆς
 διεθνοῦς ἀγορᾶς καὶ τῆς συνεχῶς αὐξανομένης διεθνοῦς καταναλώσεως, ἡ δλονὲν
 αὐξανομένη διεθνὴς οικονομικὴ καὶ τεχνικὴ πρόοδος καὶ ἡ καταπληκτικὴ πρόοδος
 τοῦ πληθυσμοῦ. Ἐξάιρεται ἡ ἀξία τῆς προσπάθειας τοῦ Χριστιανικοῦ κόσμου πρὸς
 μίαν δυναμικὴν οικονομικὴν ἀλλαγὴν, δυναμένην νὰ ἐπιτευχθῇ διὰ τῆς ἀναπτύξεως
 τῶν πλουτοπαραγωγικῶν πηγῶν καὶ ὑποσχομένην τὴν ἐξασφάλισιν τῆς ἀνθρωπί-
 νης εὐτυχίας, μόνον ἐφ' ὅσον αὕτη θὰ τελεθῇ συνεχῶς καὶ οὐσιαστικῶς ὑπὸ τὴν ἐπί-
 δρασιν τῆς χριστιανικῆς διδασκαλίας. Μόνον οὕτω θὰ καταστῇ δυνατὴ ἡ ὑποταγὴ
 τῶν ἀγαθῶν τῆς βιομηχανίας καὶ τῆς τεχνικῆς προόδου εἰς τὰ σχέδια τοῦ Θεοῦ.
 Ἐν συνεχείᾳ, χαρακτηρίζεται ἡ μὲν τεχνικὴ πρόοδος ὡς ἔκφρασις τῆς χάριτος καὶ
 τῆς δικαιοσύνης τοῦ Θεοῦ, πᾶσα δὲ νέα ἀλλαγὴ ὡς μία νέα εὐκαιρία ἀποκαλύ-
 ψεως τῆς πρὸς τὸν κόσμον ἀγάπης τοῦ Θεοῦ. Τονίζεται, ὅτι τὰ ἀγαθὰ τῆς γῆς
 παρέχονται πρὸς δόξαν Θεοῦ, ἤτοι διὰ τὸ γενικὸν καλόν· τὰ πάντα προέρχονται
 ἐκ τοῦ Θεοῦ καὶ ἀπευθύνονται πρὸς ὄλους, ἀνευ διακρίσεων. Διὰ τοῦτο, αἱ ἀδικίαι
 παντοῦ παρουσιάζονται ὡς μέγα κοινωνικὸν σκάνδαλον καὶ διὰ τοῦτο αἱ πλουσιώ-
 τεραὶ χώραι ἔχουν τὴν μεγαλυτέραν εὐθύνην ἀπέναντι τοῦ Θεοῦ. Ἡ συνεργασία
 τῶν πλουσιῶν μετὰ τῶν πτωχῶν χωρῶν πρὸς παραχρῆν θάσεων οικονομικῆς ἀνεξ-
 αρτησίας θεωρεῖται ὑποχρέωσις ἀπέναντι τοῦ Θεοῦ. Ἡ ὑποδούλωσις τοῦ ἀνθρώ-
 που εἰς τὴν ὕλην καὶ ἡ ἐκ τῆς ὑποδούλωσεως ταύτης ἀπώλεια τῆς πνευματικότη-
 τός του καὶ αὐτῆς τῆς προσωπικότητός του χαρακτηρίζονται ὡς οἱ μεγαλύτεροι
 κίνδυνοι τῆς ραγδαίας οικονομικῆς ἀναπτύξεως. Ἀκολουθῶς, ἡ Ἐκθεσις ἀναφέρεται
 εἰς τοὺς παράγοντας μιᾶς κατευθυνομένης οικονομικῆς ἀλλαγῆς· οὗτοι εἶναι τὸ
 κεφάλαιον, ἡ διαχείρισις αὐτοῦ, καὶ ἡ ἐργασία. Τὸ κεφάλαιον χαρακτηρίζεται ὡς
 ἡ θάσις τῆς ἰδιωτικῆς καὶ τῆς κοινωνικῆς οικονομίας· τονίζεται δὲ, ὅτι τὸ ἐξῶθεν
 προερχόμενον κεφάλαιον δημιουργεῖ εἰς τὰς ὑπαναπτύκτους χώρας προβλήματα

ψυχολογική και πολιτική εξαρτήσεως, διό και επιβάλλεται εις τὰς περιπτώσεις ταύτας ή επί τῶν χορηγιῶν τοῦ κεφαλαίου ήθική επίδρασις τῶν Ἐκκλησιῶν. Ἡ σημασία τῆς διαχειρίσεως τοῦ κεφαλαίου, εἴτε ὑπὸ τῶν κυβερνήσεων, εἴτε ὑπὸ τῶν διαφόρων οικονομικῶν ὀργανισμῶν, εἶναι μεγίστη. Διὰ τοῦτο καί ἡ Ἐκκλησία ὀφείλει νὰ ἐνδιαφερθῆ πρὸς σύστασιν ἰδρυμάτων, δι' ὧν θὰ καταστῆ δυνατὴ μία ὑπεύθυνος διαχείρισις τοῦ κεφαλαίου, πρὸς μεγαλυτέραν δυναμικὴν ἀνάπτυξιν τῶν οικονομικῶν βάσεων τῶν ὑπαναπτύκτων χωρῶν τῆς Ἀσίας, τῆς Ἀφρικῆς καὶ τῆς Λατινικῆς Ἀμερικῆς.

Ἡ ἐργασία παρέχει εἰς τὸν ἐργατικὸν κόσμον τὸ δικαίωμα τῆς πλήρους συμμετοχῆς εἰς τὰ ἀγαθὰ τῆς οικονομικῆς ἀναπτύξεως, διὰ τοῦτο καί τὰ στοιχειώδη διαβιώσεως καὶ πάντα τὰ νέα ἐπιτεύγματα τοῦ τεχνικοῦ πολιτισμοῦ πρέπει νὰ εἶναι προσιτὰ εἰς πάντας, ἐκ παραλλήλου ὁμως καὶ αἱ ἐργατικαὶ ὀργανώσεις πρέπει νὰ τελοῦν ὑπὸ τὴν καθοδήγησιν τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐπιστάσεως. Περαιτέρω, δικαιολογεῖται τὸ ἐπὶ τῆς οικονομικῆς ἀναπτύξεως ἐνδιαφέρον τῶν Ἐκκλησιῶν ἐκ τῆς ήθικῆς φθορᾶς τῶν ἀνθρώπων τῆς οικονομικῆς ἀλλαγῆς, ὀφειλομένης εἰς τὴν κατάργησιν τῶν ἀξιών τοῦ παρελθόντος, εἰς τὸν οικονομικὸν ἀνταγωνισμόν, εἰς τὰς δυσκολίας ἐλέγχου τῆς οικονομικῆς διαχειρίσεως καὶ εἰς τὰς μεγάλας ἀνάγκας τοῦ συνεχῶς ἀξαναμένου πληθυσμοῦ τῆς γῆς. Οὕτω, τονίζεται, ὅτι οὐδεμία οἰκονομία δύναται ποτὲ νὰ φθάσῃ τὸ τέλειον. Ἡ Ἐκθεσις ἀναφέρεται περαιτέρω εἰς τὴν διὰ τῆς ἀστυφιλίας οικονομικὴν ἐξαθλίωσιν τῆς ἀγροτικῆς ζωῆς, εἰς τὰς δυνατότητας οικονομικῆς ἀναπτύξεως τῶν ἀστικῶν πληθυσμῶν καὶ εἰς τὴν εὐθύνην τῶν Ἐκκλησιῶν ἐπὶ τῶν εἰδικῶν τούτων περιπτώσεων, ὡς καὶ εἰς τὴν διὰ τῶν Ὁργανώσεων δυνατότητα ἀντιμετωπίσεως τῶν ἐκάστοτε προβλημάτων.

Εἰς τὸ τέλος τῆς Ἐκθέσεως, διατυπῶνται γενικὰ τινὰ συμπεράσματα, διὰ τῶν ὁποίων ὑποδεικνύεται ἡ ὑπὸ τῶν Ἐκκλησιῶν ἀξίωσις πρὸς βελτίωσιν τῶν οικονομικῶν βρων τῆς ζωῆς τῶν ὑπαναπτύκτων λαῶν. Ἡ ὀργάνωσις τῆς οικονομικῆς ζωῆς τοῦ κόσμου καὶ ἡ δικαία κατανομή τῶν ἀγαθῶν τῆς γῆς θεωρεῖται δυνατὴ διὰ τῆς συνεργασίας τῶν Ἐκκλησιῶν μετὰ τῶν ἀρμοδίων διεθνῶν ἰδρυμάτων, ὁμοίως καὶ ἡ καλὴ διαχείρισις τῶν πλουτοπαραγωγικῶν περιοχῶν, διὰ τῆς εἰς ταύτας ἐγκαταστάσεως κέντρων διεθνοῦς ἐπιτηρήσεως. Κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον, εἶναι δυνατὴ καὶ ἡ δημιουργία καταλλήλου κλίματος μετὰ τῶν κοινωνικῶν τάξεων, διὰ τῆς ἐνδεδειγμένης ὑπὲρ αὐτῶν κοινωνικῆς καὶ οικονομικῆς φροντίδος.

Ἡ Ἐκθεσις τοῦ τρίτου τμήματος τῆς Συνδιασκέψεως φέρει τὸν τίτλον «Ἡ χριστιανικὴ εὐθύνη ἐναντι τῆς πολιτικῆς καταστάσεως». Ἐν ἀρχῇ τῆς Ἐκθέσεως τονίζεται, ὅτι ἡ θεμελίωσις τῆς χριστιανικῆς εὐθύνης ἐπὶ τῆς πολιτικῆς ζωῆς τῶν διαφόρων χωρῶν βασίζεται ἐπὶ τῆς ἐννοίας τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ· ἐν συνεχείᾳ ἐξάιρεται ἡ «μαρτυρία», ἧτοι ἡ ἔμπρακτος ἀπόδειξις τῆς Ἐκκλησίας περὶ κοινωνικῆς δικαιοσύνης. Ἐπὶ τοῦ θέματος «Ἐκκλησία καὶ Πολιτεία» διαβλέπονται πολλοὶ κίνδυνοι εἰς τὰς χώρας τῆς ραγδαίας κοινωνικῆς ἀλλαγῆς, καθόσον εἰς ταύτας δὲν ὑπάρχουν ἱστορικαὶ παραδόσεις ὡς πρὸς τὰς σχέσεις Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας, αἱ δὲ κατὰ καιροὺς κυβερνήσεις, ἀναλαμβάνουσαι τὸ ἔργον τῆς ἀντιμετωπίσεως τῶν προβλημάτων τῆς ραγδαίας κοινωνικῆς ἀλλαγῆς, καλλιεργοῦν πολλὰκις μόνον τὸ κοσμικὸν πνεῦμα, εἴτε ἐκ συστήματος εἴτε ἐξ ἀδιαφορίας πρὸς

τὰς πνευματικὰς ἀνάγκας τοῦ ἀνθρώπου. Ἐν συνεχείᾳ τονίζεται, ὅτι ἡ ἔννοια τῆς ἐλευθερίας καθιστᾷ πάντοτε καὶ πανταχοῦ δυνατὴν τὴν παρουσίαν καὶ τὴν δράσιν τῆς Ἐκκλησίας, αἱ πρὸς τὴν ὁποίαν ἀντιθέσεις ὑπάρχουν ἀκόμη καὶ εἰς τὰς καλύτερον ὀργανωμένας κοινωνίας. Ἡ θρησκευτικὴ ἐλευθερία παρέχει πάντοτε τὴν δυνατότητα συστάσεως ἰδρυμάτων πρὸς διάδοσιν τοῦ Εὐαγγελίου. Εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο συνιστᾶται καὶ ἡ μετὰ τῶν ἑτεροδόξων συνεργασία ἐν τῇ αὐτῇ κοινωνίᾳ, πρὸς ἀμοιβαίαν βελτίωσιν τῆς ἰδίας ἐκάστου θέσεως. Ὡς πρὸς τὸ θέμα τῆς ἀναμίξεως τῶν Χριστιανῶν εἰς τὴν πολιτικὴν ζωὴν τῶν χωρῶν, τονίζεται ἡ ὑποχρέωσις τοῦ Χριστιανικοῦ κόσμου, ὅπως ἀντιδρᾷ εἰς τὰ πολιτικὰ κόμματα, τῶν ὁποίων τὰ πολιτικὰ προγράμματα θίγουν τὴν ἀξιοπρέπειαν τοῦ ἀνθρώπου. Περαιτέρω ὑποστηρίζεται, ὅτι ὁ σχηματισμὸς Χριστιανικῶν πολιτικῶν κομμάτων συμβάλλει συνήθως εἰς παρεξηγήσεις καὶ τοῦ ἔργου, καὶ τοῦ σκοποῦ τῶν Ἐκκλησιῶν ἐκτὸς τούτου πᾶσα πολιτικὴ συνεργασία τῆς Ἐκκλησίας μετὰ πολιτικῶν κομμάτων εἶναι δυνατὸν νὰ γίνῃ ἀντικείμενον ἐκμεταλλεύσεως εἰς βάρος τῆς πνευματικότητος τῶν Ἐκκλησιῶν. Πρὸς ταῦτα, ἐξάιρεται ἡ μεγάλη προσφορὰ τῶν Ἐκκλησιῶν εἰς τὴν πολιτικὴν ζωὴν τῶν χωρῶν, ἡ παρεχομένη κατὰ τὰς διαφόρους ἀνωμάλους περιστάσεις τῆς ἱστορίας. Τονίζεται ἐπίσης, ὅτι εἰς πολλὰς χώρας ἐπιβάλλεται ἡ προσέγγισις τῆς Ἐκκλησίας πρὸς τὴν Πολιτείαν, χωρὶς ὅμως καὶ νὰ ταυτίζωνται οἱ σκοποὶ τῆς Ἐκκλησίας πρὸς τοὺς τῆς Πολιτείας. Ὡς πλέον ἐνδεδειγμένη ὑποχρέωσις τῆς Ἐκκλησίας ἐπὶ τοῦ πολιτικοῦ θέματος θεωρεῖται ἡ στενὴ πνευματικὴ ἐπαφή αὐτῆς μετὰ τῶν πολιτικῶν προσώπων. Τέλος, συνιστᾶται καὶ ἡ ἴδρυσις πολιτικῶν ἰδρυμάτων, πρὸς παγίωσιν τῆς κοινωνικῆς τάξεως, τῆς διεθνoῦς εἰρήνης καὶ πρὸς ἀντιμετώπισιν τῶν πολιτικῶν προβλημάτων τῆς ραγδαίας κοινωνικῆς ἀλλαγῆς.

Ὡς πρὸς τὸν ἐθνικὸν δυναμισμὸν τῶν περιοχῶν τῆς ταχείας κοινωνικῆς ἀλλαγῆς, διαπιστοῦται, ὅτι οὗτος ἀπορρέει ἐκ τοῦ λυτρωτικοῦ χαρακτήρος, τὸν ὁποῖον προσλαμβάνει, εἰς τὰς εἰθωλοκρατικὰς ἰδίᾳ κοινωνίας, ἡ ἰδέα τοῦ ἔθνους, ἡ μόνη ἐκφράζουσα τὴν ἐλευθερίαν, τὴν δικαιοσύνην καὶ τὴν ἐνότητα τῶν λαῶν τούτων. Ἔτεροι παράγοντες τοῦ ἐθνικοῦ δυνατισμοῦ τῶν περιοχῶν τῆς ραγδαίας κοινωνικῆς ἀλλαγῆς εἶναι ἡ ἔντονος ἀξίωσις τῆς αὐτοδιαθέσεως καὶ τῆς κοινωνικῆς προόδου, ὡς καὶ ἡ διευρυνομένη διεθνῆς συνεργασία. Ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου, ἐξάιρεται ἡ ἀνάγκη συμβολῆς τῶν Ἐκκλησιῶν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν ὑγιoῦς καὶ ὑπευθύνου ἔθνισμοῦ. Ἡ ἀνάγκη αὕτη ἀποβαίνει ἐπιτακτικωτέρα, διότι αἱ Ἐκκλησίαι εὐκόλως παρεξηγοῦνται ἐκ μέρους τῶν ὑπαναπτύκτων χωρῶν, ὡς ταυτιζόμεναι πρὸς τὸν πολιτισμὸν τῶν δυτικῶν χωρῶν, ἐξ ὧν προέρχονται αἱ ἱεραποστολικά ἀποστολαί.

Εἰς τὸ τέλος τῆς Ἐκθέσεως, καὶ ἐν εἰδει παραρτήματος, γίνεται λόγος περὶ τῆς πολιτικῆς σκοπιμότητος τῆς εἰς τὰς χώρας τῆς ραγδαίας κοινωνικῆς ἀλλαγῆς παρουσιαζομένης βιομηχανικῆς καὶ κοινωνικῆς ἀναπτύξεως.

Διὰ τῶν ἐκθέσεων γίνεται φανερόν, ὅτι κύριον χαρακτηριστικὸν τῆς Χριστιανικῆς Κοινωνιολογικῆς Συνδιασκέψεως τῆς Θεσσαλονίκης ὑπῆρξεν ἡ προσπάθεια καθορισμοῦ τῆς εὐθύνης τοῦ Χριστιανικοῦ κόσμου ἐναντι τῶν χωρῶν τῆς ραγδαίας κοινωνικῆς ἀλλαγῆς.

Καὶ αἱ τρεῖς ὡς ἀνωτέρω ἐκθέσεις συνεπληρώθησαν διὰ πολλῶν τροπολο-

γιῶν κατὰ τὰς τελευταίας συνεδριάσεις τῆς δλομελείας τῆς Συνδιασκέψεως. Ἐν συνεχείᾳ, αὐται ἔτυχον περαιτέρω ἐπεξεργασίας ὑπὸ τῆς ἐπακολοθησάσης ἐτέρας Συνδιασκέψεως τῆς Ἐπιτροπῆς Διεθνῶν Ὑποθέσεων τοῦ Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν («Committee of the Churches on International Affairs») ἐν Spital τῆς Αὐστρίας, ἔνθα καὶ διευτυπώθησαν ὀριστικῶς τὰ συμπεράσματα τῆς Συνδιασκέψεως τῆς Θεσσαλονίκης. Τὰ συμπεράσματα ταῦτα ὑπεβλήθησαν, ἐν συνεχείᾳ, εἰς τὴν δλομέλειαν τοῦ ἐν Ρόδῳ, ἀπὸ 19-27 Αὐγούστου 1959, γενομένου Συνεδρίου τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν, πρὸς ἐπικύρωσιν· ἀκολούθως ταῦτα ἐδημοσιεύθησαν ὑπὸ τῆς ἀρμοδίας ὑπηρεσίας τοῦ Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν εἰς μικρὸν τομίδιον ἐξ 104 σελίδων ὑπὸ τὸν τίτλον «Dilemas and opportunities. Christian action in rapid social change, Geneve 1959».

Εἰς τὰ ἐκτεθέντα ἐνταῦθα περὶ τῆς Συνδιασκέψεως τῆς Θεσσαλονίκης, ἐπιβάλλεται, ὅπως προστεθῶσι καὶ τὰ κύρια σημεῖα τῶν ἐν Ρόδῳ γενομένων συζητήσεων ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ θέματος.

Ὑπὸ τοῦ ἐν Ρόδῳ Συνεδρίου τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν ἐτονίσθη κατ' ἀρχὴν ἡ ἀνάγκη οὐ μόνον τῆς συνεχίσεως, ἀλλὰ καὶ τῆς ἀναπτύξεως τῶν μελετῶν αὐτοῦ ἐπὶ τῶν προβλημάτων τῆς ταχείας κοινωνικῆς ἀλλαγῆς, ἀκόμη καὶ ἐὰν αὐται, ἐλλείψει χρημάτων, θὰ ἐγίνοντο εἰς θάρος τῆς παρεχόμενης βοήθειας. Τὴν ἀπόφασιν ταύτην τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς ἐπεκρότησαν ἅπαντες οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν ἀμέσως ἐνδιαφερομένων χωρῶν τῆς Ἀφρικῆς, τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Λατινικῆς Ἀμερικῆς, διατυπώσαντες μάλιστα καὶ διαφόρους προτάσεις ὡς πρὸς τὸν τρόπον τῆς καλυτέρας μελέτης τῶν προβλημάτων τούτων. Ὡς εἶναι φυσικόν, οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν χωρῶν τούτων ἀνεφέρθησαν, διὰ τῶν προτάσεων των, εἰς πολλὰς εἰδικὰς κατὰ τόπους περιπτώσεις.

Τὸ Συνέδριον τῆς Ρόδου ἀπησχόλησαν εἰδικώτερον καὶ τὰ κάτωθι θέματα :

1) Ἡ ἐξεύρεσις τρόπου ἐνεργείας πρὸς υἰοθέτησιν τῶν πορισμάτων τῆς Συνδιασκέψεως τῆς Θεσσαλονίκης ὑπὸ τῶν κατὰ τόπους Ἐκκλησιῶν, ἐπὶ τῷ σκοπῷ τῆς οὐσιαστικωτέρας συμβολῆς αὐτῶν εἰς τὴν ἀντιμετώπισιν τῶν προβλημάτων τῆς ταχείας κοινωνικῆς ἀλλαγῆς.

2) Ἡ ἀνάγκη ἀναπτύξεως, ἐντὸς τοῦ Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν, νέων τομῶν δράσεως, καὶ διὰ τὴν πληρεστέραν μελέτην, καὶ διὰ τὴν οὐσιαστικωτέραν ἀντιμετώπισιν τῶν παντοίων προβλημάτων τῆς ραγδαίας κοινωνικῆς ἀλλαγῆς. Ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου ἀπεφασίσθη· α) ὅπως πραγματοποιηθῶσι τὰ ἤδη μελετηθέντα σχέδια δράσεως εἰς τὰς περιοχὰς τῆς Βορείου Ροδεσίας, τῆς Βραζιλίας, τῆς Κένυα καὶ τῆς Ἀνατολικῆς Ἀσίας καὶ β) ὅπως συσταθῶσι καὶ ἄλλα εἰδικὰ ἰδρύματα κατὰ τὸν τύπον τοῦ Ἰνστιτούτου ἐρευνῶν τῆς πόλεως Bangalore τῶν Ἰνδιῶν, καὶ τοῦ οἰκουμενικοῦ κέντρου τοῦ Mindolo τῆς Βορείου Ροδεσίας.

3) Ἡ ἀνάγκη παρακολουθήσεως τῆς δλης ἐξελιξέως τῆς ραγδαίας κοινωνικῆς ἀλλαγῆς· α) διὰ τῆς ἐπ' αὐτῆς διατυπώσεως εἰδικῶν κατὰ τόπους συμπερασμάτων, καὶ διὰ τῆς ἀνακοινώσεως τούτων καὶ εἰς τὰς λοιπὰς χώρας πρὸς ἀμοιβαίαν ἐκμετάλλευσιν τῆς πείρας τῶν διαφόρων ἐρευνητῶν· β) διὰ τῆς συγκριτικῆς μελέτης τῶν φαινομένων τῆς ραγδαίας κοινωνικῆς ἀλλαγῆς μιᾶς ἐκάστης περιοχῆς

πρὸς τὰ ἀντίστοιχα φαινόμενα τῶν χωρῶν τῆς Ἀσίας, τῆς Ἀφρικῆς, τῆς Μέσης Ἀνατολῆς, τῆς Λατινικῆς Ἀμερικῆς καὶ τῆς Δύσεως· γ) διὰ τῆς ἀμέσου ἐπαφῆς τοῦ Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν πρὸς τὰς χώρας τῆς ραγδαίας κοινωνικῆς ἀλλαγῆς, εἴτε δι' ἐπισκέψεων τῶν ἐπιτελῶν καὶ συμβούλων αὐτοῦ, εἴτε διὰ κατὰ τόπους εἰδικῶν συνεδρίων.

4) Ἡ ἀνάγκη συνεργασίας τοῦ Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν μετὰ τῶν ἀπανταχοῦ τῆς γῆς κοινωνιολογικῶν ἐπιστημονικῶν ἰνστιτούτων καὶ λοιπῶν ὑπηρεσιῶν κοινωνικῆς ἐρεύνης, ἰδιαίτερα δὲ μετὰ τῶν πανεπιστημιακῶν σπουδαστηρίων κοινωνιολογίας

5) Ἡ ἀνάγκη δημιουργίας ἐπαφῶν μετὰ περιοχῶν, ἔνθα οὐδεμία σχετικὴ προσπάθεια ἐγένετο μέχρι σήμερον, ὡς λ.χ. εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Καραϊβικῆς (Caribbean), τῆς Μέσης Ἀνατολῆς, τῆς Μαδαγασκάρης, τοῦ Νοτίου Εἰρηνικοῦ καὶ τῆς Λατινικῆς Ἀμερικῆς.

6) Ἡ ἀνάγκη παρακολουθήσεως τῶν ἐρευνῶν συγγενῶν ὀργανισμῶν, ὡς τῆς UNESCO.

7) Ἡ ἀνάγκη προωθήσεως τῆς προτάσεως τῆς ἐν Θεσσαλονίκῃ Συνδιασκέψεως, περὶ συστάσεως διεθνoῦς οἰκονομικοῦ ὀργανισμοῦ, λειτουργoῦντος ὑπὸ διεθνή ἔλεγχον, πρὸς ἄμεσον ἀντιμετώπισιν τῶν προβλημάτων τῆς ραγδαίας κοινωνικῆς ἀλλαγῆς, διὰ τῆς παροχῆς πάσης τεχνικῆς βοήθειας ἐπὶ τῇ θάσει χριστιανικῶν κριτηρίων, ὑπαγορευομένων κατὰ τὰς εὐθύνas τῶν Ἐκκλησιῶν.

8) Ἡ ἀνάγκη διαφωτίσεως τῆς παγκοσμίου κοινῆς γνώμης, Κυβερνήσεων, διεθνῶν ὀργανισμῶν, ἰδρυμάτων καὶ τῶν πάσης φύσεως ἐπιχειρήσεων, πρὸς παροχὴν βοήθειας. Ἡ διαφώτισις αὕτη ἀπεφασίσθη, ὅπως ἐπιδιωχθῆ· α) διὰ τῆς δημοσιεύσεως τῶν προαναφερθέντων δύο εἰδικῶν βιβλίων τῶν Dr. E. de Vries, καὶ Paul Abrecht, εἰς γλῶσσας εὐθηνῶν ἐκδόσεις, ἵνα οὕτω καταστή δυνατὴ ἡ εὐρυτάτη τούτων κυκλοφορία καὶ β) διὰ τῆς συντάξεως «Ὁδηγοῦ» ἐπὶ τῶν θεμάτων τῆς ταχείας κοινωνικῆς ἀλλαγῆς.

9) Ἡ καλύτερα ὀργάνωσις τῆς παρὰ τῷ Συμβουλίῳ τῶν Ἐκκλησιῶν ἀρμοδίας ὑπηρεσίας καὶ ἡ ἀνάπτυξις αὐτῆς εἰς ἀνεξάρτητον ἴδρυμα, ἵνα δυναθῆ, διὰ τῆς συνεργασίας μάλιστα αὐτοῦ μετὰ τῆς διεθνoῦς ὑπηρεσίας ἱεραποστολῶν, καὶ ἀντιμετωπίσῃ ἀποτελεσματικώτερον τὰ ἐκ τῆς ταχείας κοινωνικῆς ἀλλαγῆς σοβαρώτατα πνευματικὰ προβλήματα.

10) Ἡ ἀνάγκη ἀναπτύξεως τῶν θεμάτων τῆς ραγδαίας κοινωνικῆς ἀλλαγῆς ἐνώπιον τῆς μελλούσης νὰ συνέλθῃ κατὰ τὸ ἔτος 1961 ἐν Νέφ Δελχί τῶν Ἰνδιῶν Γ' Γενικῆς Συνελεύσεως τοῦ Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν. Ὡς ἐτονίσθη, ἡ ἀνάπτυξις αὕτη πρέπει νὰ στηρίζεται ἐπὶ οὐσιαστικῶν στοιχείων καὶ ἐπὶ ἀποδεδειγμένως θετικῶν πορισμάτων, ἵνα προκαλέσῃ ἀμέριστον τὸ ἐνδιαφέρον τῶν ἀντιπροσώπων τῶν Ἐκκλησιῶν. Ἡ σχετικὴ εἰσήγησις ἀνετέθη εἰς τὸν Ὀλλανδὸν καθηγητὴν τῆς Κοινωνιολογίας Dr. E. de Vries (*).

(*) Περὶ τῶν ἀποφάσεων τούτων τοῦ Συνεδρίου τῆς Ρόδου, ὅρα τὸ ὑπὸ τοῦ Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν ἐκδοθὲν σχετικὸν βιβλίον, ὑπὸ τὸν τίτλον «World Council of Churches. Minutes and Reports of the twelfth Meeting of the Central Committee - Rhodes, Greece, August 19 - 27, 1959, Geneva 1959» σελ. 182 - 188.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΕΝΤΡΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

Α' Δεκαήμερον Σπουδών Κοινωνικής Πολιτικής

1. Βιοτεχνικά προβλήματα εις τὸ Ἀφγανιστάν
Ἀγγέλου Παπαϊωάννου
2. Ἡ ἐν Λιβύῃ ἀποστολὴ τῆς Τεχνικῆς Βοηθείας
Ἰωάννου Παλαιολόγου
3. Αἱ στατιστικαὶ τῆς ἐργασίας
Ἀντωνίου Τριανταφύλλου
4. Σημερινὰ μεταναστευτικὰ προβλήματα
Ἀντωνίου Σαμαράκη
5. Αἱ Κοινωνικαὶ Ἀσφαλίσεις
Εὐαγγέλου Φλώκου
6. Προβλήματα ἀπασχολήσεως ἐν Γαλλίᾳ καὶ Βελγίῳ
Δημητρίου Ἀρεταίου
7. Ὁ ἐπαγγελματικὸς προσανατολισμὸς
Νικολάου Θεοδώρου
8. Ἡ ἐπαγγελματικὴ ἐκπαίδευσις καὶ ἡ ἀπασχόλησις
Ἀλεξάνδρου Τασσοπούλου
9. Ἀνακεφαλαίωσις τῶν ἐργασιῶν τοῦ Δεκαημέρου
Σωτηρίου Ἀγαπητίδη

Γενεσιουργοὶ λόγοι τῆς Κοινωνικῆς Πολιτικῆς

Στρ. Κ. Παπαϊωάννου

Εἰσαγωγὴ εἰς τὸ Ἑργατικὸν Δίκαιον

Χρ. Ἀγαλλοπούλου

Ἡ ἐξέλιξις τῆς Κοινωνικῆς Πολιτικῆς καὶ αἱ σύγχρονοι κατευθύνσεις τῆς

Χρ. Ἀγαλλοπούλου

Ἡ κοινωνικὴ πολιτικὴ τῶν τριῶν Ἱεραρχῶν

Χρίστου Ἀγαλλοπούλου

Ἡ θεωρία τῆς κοινωνικῆς πάλης

Κώστα Στρ. Παπαϊωάννου

Φιλοσοφικὴ καὶ μεθοδολογικὴ τοποθέτησις τῆς Κοινωνιολογίας

Κώστα Γεωργούλη

Ἡ Ἑργασιολογία ὡς ἐπιστῆμη περὶ τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ ἐργασίᾳ

Ἡλία Πέριτς

Κράτος καὶ Κοινωνία κατὰ τὴν θεωρίαν τῶν «Ἴσων»

Γεωργίου Βλάχου

Βιομηχανία καὶ Κοινωνία. Ὁ Μάρξ καὶ ἡ διαλεκτικὴ τοῦ καπιταλισμοῦ

Κώστα Στρ. Παπαϊωάννου

Ἡ κρίσις τοῦ Μαρξισμοῦ

Κώστα Στρ. Παπαϊωάννου

Ἡ ἀναγκαστικὴ ἐργασία κατὰ τὸ Σύνταγμα

Χρίστου Ἀγαλλοπούλου

Ἡ ἀπεργία

Ἡλία Λαγάκου

Φιλελεύθερος Σοσιαλισμὸς

Γεωργίου Παπαλεξανδρῆ

- Ἡ γένεση τοῦ ὀλοκληρωτισμοῦ. (Οἰκονομικὴ ὑποανάπτυξη
καὶ κοινωνικὴ ἐπανάσταση)
Κώστα Στρ. Παπαϊωάννου
- Ἡ οἰκονομικὴ ἐρμηνεία τοῦ ταξικοῦ διαφορισμοῦ
Κώστα Στρ. Παπαϊωάννου
- Τὰ θεμέλια τοῦ Μαρξισμοῦ. Τόμος Α΄
Κώστα Στρ. Παπαϊωάννου
- Συνεργατισμὸς (Διεθνοῦς Γραφείου Ἑργασίας)
Εἰσαγωγή καὶ Μετάφρασις Ν. Πολύζου
- Αἱ Συνδικαλιστικαὶ Ἐλευθερίαι (Διεθνοῦς Γραφείου Ἑργασίας)
Πρόλογος καὶ μετάφρασις Ἀνδρέα Κυριακοπούλου
- Ναυτεργατικὸν Δίκαιον
Χρ. Ἀγαλλοπούλου

Α΄. ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΔΟΣΙΣ Κ. Κ. Σ. 1958
15 Μελέται

- Ἡ καταγγελία τῆς συμβάσεως τῆς Ἑργασίας. Πορίσματα —
Ἵποδείξεις
Χρίστου Ἀγαλλοπούλου
- Ὁ πληθυσμὸς καὶ ἡ ἀπασχόλησις εἰς τὸ παγκόσμιον πλαίσιον
Σωτηρίου Ἀγαπητίδη
- Τὸ ἀντικείμενον τῶν αἰσθήσεων καὶ τὸ ἀντικείμενον τῆς ἐπιστήμης
Β. Ν. Τατάκη
- Σύγχρονοι τάσεις συνεργασίας εὐρωπαϊκῶν κρατῶν
Βασιλείου Δαμαλά
- Ἡ προδομένη Εὐρώπη
Στρ. Κ. Παπαϊωάννου
- Κοινωνικοὶ ψυχολογικοὶ προβληματισμοὶ τοῦ ἐργαζομένου
Ἕλληνος ἐφήβου
Νίκου Π. Μποχολογύρου
- Ἀλληλοεπιδράσεις τοῦ ἑλληνικοῦ καὶ κινεζικοῦ πολιτισμοῦ
Χρυσοῦ Εὐελπίδη
- Ἐλεγχος τῶν γεννήσεων
Νικολάου Ι. Πολύζου
- Τὸ Συμβούλιον τῆς Εὐρώπης καὶ ἡ κοινωνικὴ ἀσφάλεια
Μιχαὴλ Π. Γούτου
- Ἡ ἴδρυσις τῆς Γ. Σ. Ε. Ε.
Γεωργίου Λάσκαρη
- Ὁ ψυχολογικὸς συντελεστὴς στὰ ἀτυχήματα ἐργασίας
Σοφίας Μ. Γεδεῶν
- Ἡ οἰκονομικὴ ἐρμηνεία τοῦ ταξικοῦ διαφορισμοῦ
Κώστα Στρ. Παπαϊωάννου
- Ὁ Ἀτομισμὸς
Δημοσθένους Κούση
- Ἡ ἀλλοίωσις τῶν γενικῶν ἀρχῶν τοῦ Δημοσίου Δικαίου ὑπὸ
τὴν ἐπίδρασιν τῆς οἰκονομικῆς καὶ κοινωνικῆς
πολιτικῆς τῆς συγχρόνου Δημοκρατίας
Δημητρίου Ψαροῦ
- Περιφερειακαὶ διαφοροποιήσεις καὶ οἰκονομικὴ ἀποκέντρωσις
ἐν Ἑλλάδι
Ἀθανασίου Κανελλοπούλου